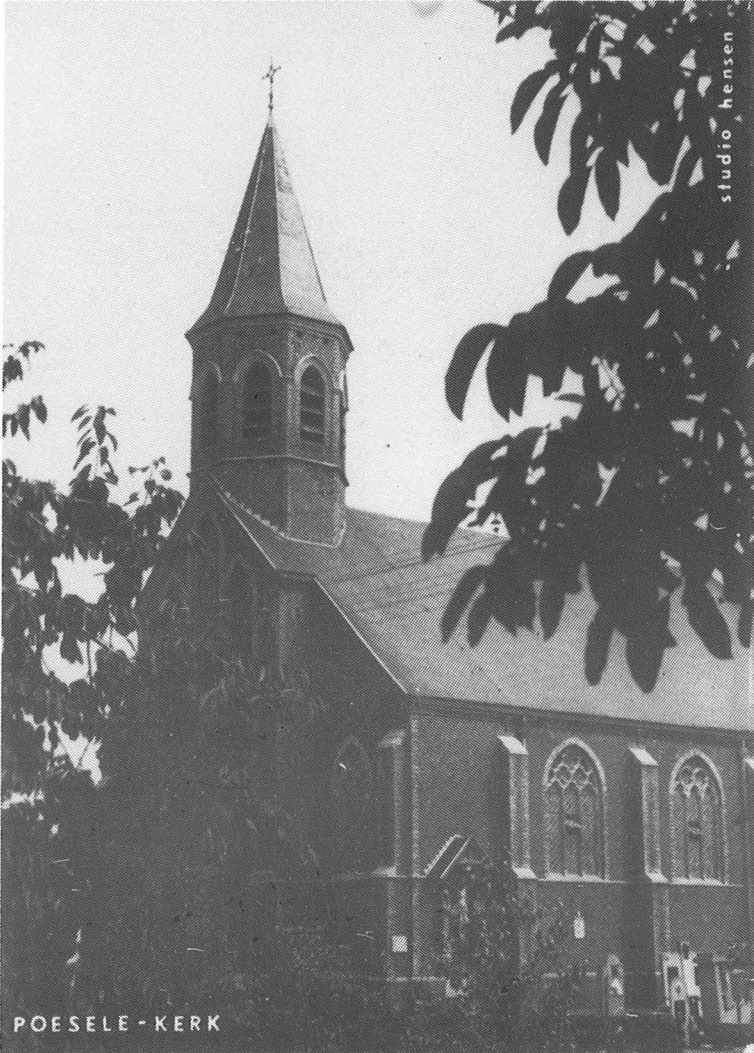

HET LAND VAN NEVELE

Driemaandelijks tijdschrift van de heemkundige kring

december 1991

jaargang XXII

aflevering 4

HET LAND VAN NEVELE

**Driemaandelijks heemkundig tijdschrift voor
Bachte-Maria-Leerne, Hansbeke, Landegem, Lotenhulle,
Meigem, Merendree, Nevele, Poeke, Poesele,
Sint-Martens-Leerne, Vinkt, Vosselare en Zeveren.**

Lidgeld 1991

450 fr. over te schrijven op rekening 000-0627981-03 of
290-7431-460-20 van „Het Land van Nevele” v.z.w.
Beentjesstraat 24, 9850 Nevele.

Steunend lid 1991

vanaf 1.000 fr.

Redactieraad

K. DE GROOTE - J. LUYSSAERT - A. STROBBE
J. VAN DE CASTEELE

Eindredactie

J. LUYSSAERT, Veldestraat 26, 9850 Merendree

Elke auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn artikel.

Gedrukt in de Beschutte Werkplaats „Nevelland” te Nevele.

Bij de kaffoto: De neo-gotische St.-Laurentiuskerk in de jaren zestig.
Foto uitgegeven door de toenmalige pastoor Octaaf
Smesman.
(Verzameling André Bollaert, Poesele)

HET LAND VAN NEVELE

Driemaandelijks tijdschrift van de heemkundige kring

december 1991

jaargang XXII

aflevering 4

Verantwoordelijke uitgever: J. LUYSSAERT, Veldestraat 26, 9850 Merendree

INHOUD

F. VAN MALDEGHEM, Oorlogsbelevissen 1914 -'18 en 1940	269
A. BOLLAERT, Zilveren aardbeien te Landegem	293
Mensen van Toen, familiekundig tijdschrift	330
A.M., Uit het oude fotoalbum: Voetbalclub Eendracht te Hansbeke, anno 1920	333
J. LUYSSAERT, Gemeentelijke vrijwillige brandweer Nevele. Een terugblik	334
Voor u gelezen	338
Verslagen	340
Molens in het Land van Nevele	343

OORLOGSBELEVENISSEN 1914-'18 EN 1940

De heemkundige kring "Het Land van Nevele" kreeg van de auteur Frans Van Maldeghem de toelating om zijn "Oorlogsbelevissen" in hun tijdschrift op te nemen. Iets wat het bestuur graag heeft aanvaard.

Over de auteur

Frans Van Maldeghem is Nevelaar van geboorte. Zijn vader was Camiel Van Maldeghem en zijn moeder was Marie-Stefanie Beaufort. Het gezin had vier kinderen, namelijk Marguerite geboren in 1908, Alice in 1910, Celina in 1911 en Frans zag het levenslicht in 1912.

In 1913 werd hun moeder Marie-Stefanie ernstig ziek, zo erg zelfs dat ze overleed. Marguerite, de oudste, diende bij te springen in het huishouden terwijl de drie jongere kinderen bij familie werden ondergebracht. Vaders ongehuwde zuster Mathilde kwam inwonen; Irma Thuyschaever hielp als huishoudster; de broer van de overleden echtgenote Alfons Beaufort, die doofstom was, hielp waar hij kon.

In 1915 hertrouwde Camiel met Irma Van Herzele, geboren te Ouwegem. Camiel had een handel in kolen en bouwstoffen opgebouwd. Deze zaak werd later door zijn zoon Frans verdergezet; nu is het de zoon van Frans, Alex Van Maldeghem, die de handel in bouwstoffen leidt.

Frans Van Maldeghem werd soldaat van de klas 1932 en werd ingelijfd bij het 2e Linierement gekazerneerd in de Leopoldskazerne te Gent. Na drie jaar ontstond uit de splitsing het 22e Linierement en na zes jaar het 32e Linierement. In augustus 1938, met de mobilisatie, werd Frans ingelijfd bij een nieuw opgericht peleton van het 22e Linierement dat de benaming "Verkenner" meekreeg. Dit peleton bestond uit 32 manschappen cyclisten en 10 manschappen motorcyclisten. Tijdens de mobilisatie was het een bevoorrechte groep, maar in oorlogstijd was het heel wat anders. Dat ondervond Frans tijdens de 18-daagse veldtocht.

Na de oorlogsjaren en na genezing van zijn verwondingen, opgelopen tijdens de laatste oorlogsjaren, huwde Frans met Anna-Maria Goethals, geboren te Bellem, die hij tijdens de mobilisatie had leren kennen.

Het gezin heeft twee kinderen, Alex, zaakvoerder en trouw lid van de heemkundige kring en Angélique, echtgenote van architect Walter Haelvoet.

Frans Van Maldeghem als soldaat in het Belgisch leger.
(Fotoarchief Rietgaverstede, Nevele)

Op aandringen van zoon Alex zette vader Frans zich aan de schrijftafel om de oorlogsbelevissen op papier te zetten.

Oorlogsbelevissen 1914-'18

Vader was nog niet hertrouwd toen op 4 augustus 1914 de eerste wereldoorlog uitbrak en uit schrik voor de naderende Duitsers sloegen alle jongelingen op de vlucht. Hij had in de haast een blikken doos met zijn geld in de grond gestopt aan een boom, aan een andere boom werd de gelddoos van de huishoudster geborgen. Het scheen een vals alarm, 's avonds is vader reeds teruggekeerd. Onmiddellijk werd de doos met het geld terug boven gehaald, maar de doos van de huishoudster Irma Thuytschaever was niet meer te vinden. Ze weende en jammerde, maar spoedig bleek het dat ze zich van boom had vergist. Met deze grap is later menigmaal gelachen. Die dag is dan als "zotte maandag" of "vluchtersmaandag" bestempeld geworden. Bij de eigenlijke doortocht van de Duitsers in oktober 1914 zijn we allen in een aarden kuil ondergedoken, de kuil lag in onze hof, er was voedsel voorhanden en zelfs een tonnetje bier was aanwezig. De kuil was verstevigd en gecamoufleerd. Van de bezettingsjaren is me weinig bijgebleven gezien mijn jeugdige ouderdom. Ik herinner mij dat we soms met twee van de kinderen langs voor en twee langs achter de wacht moesten houden om te zien of er geen Duitse "Markepakkers" (1) in de buurt waren, terwijl vader met de koffiemolen wat graan maalde of dat moeder wat melk tot boter aan het verwerken was, dit met de primitieve middelen van toen. Dat het zeer zware tijden waren hoeft niet gezegd. De handel in bouwmaterialen, die het beroep was, lag volledig stil in de oorlogsjaren. Ze dienden zich speciaal te concentreren op het kweken van enige dieren en wat graangewassen op de boerderij die ze hadden. Nonkel Alfons haalde bij verscheidene landbouwers de melk op om ze te leveren aan de melkerij te Astene. Uiteindelijk kwam de dag dat de Duitsers oorlogsmoe werden. Een groot offensief van de verbonden legers had een bres geslagen in de Duitse lijnen langsheen de IJzer en in Noord-Frankrijk, zodat de Duitse soldaten achteruit trokken. De inwoners uit de streek van Menen-Roeselare waren op de vlucht geslagen, zelfs bij ons thuis en in de stallen hadden ze onderdak gevonden. Het was een droevig schouwspel.

Ondertussen hadden de Duitsers besloten alle weerbare mannen op te roepen om zogezegd aan het front te gaan werken. Vader en nonkel Alfons dienden zich ook voor een telling aan te melden op een weide gelegen achter het Zevenbunder te Vosselare. Na uren wachten werden ze daar aangehouden en in rangen van vier weggeleid. Ze hadden niets bij zich, geen voedsel en geen

Kaart met opgave der oorlogsdiensten voor strijder 1940-1945

afgeleverd aan YAN MALDEGHEM
geboren te Wervik den 3-6-1912
graad: Oldaat

Stand: (1) Beroepsmilitair — Militair — Oorlogsvrijwilliger (Gewond) — staatsdiener — Verzorgings- en steunpersoneel — Agent van inlichtingen en actiesluitsel

Opgave der oorlogsdiensten:

- Van 10-5-1940 tot 26-5-1940 bij het 22^e Linieregiment
- De 26-5-1940 gebleet
- Van 26-5-1940 tot 14-6-1940 geboespitaalzeerd

(1) Het onnodige doorhalen.

Volgnummer: 173884

Handtekening van den houder:

Yan Maldegheem

De Minister van Landsverdediging,
B. B.

GEEROMS
Luitenant Kolonel
Directeur

Kaart met oorlogsdiensten.
(Fotoreproductie Rietgaverstede, Nevele)

klederen. Over Deurle trokken ze naar Nazareth waar ze 's avonds in de kerk opgesloten werden. Ons moeder is dan samen met Emiel Trioen, onze 15-jarige koeier, uit de vroegere Molenstraat, met de hondekar naar Nazareth gereden met voedsel en klederen voor vader. De kolonne werd 's anderendaags verder gedreven over Lozer en Huise dieper het westen in. Een sliert van wagens en karren met vluchtelingen kwam hen tegen. Vader was radeloos van ellende en heeft toen iets uitgehaald, dat hem het leven had kunnen kosten indien hij gesnapt werd. Hij is op een wagen gesprongen en heeft zich naast de voerder nedergezet en reed zo de rangen opgeëisten voorbij. Gelukkig voor hem hadden de Duitse begeleiders niets bemerkt. Hij kon zo meerijden tot Ouwegem, de thuis van onze tweede moeder. Irma De Snerck, een nichtje van de familie is dan te voet de ontsnapping van vader komen melden. Een dag later is vader dan tot in de Zeistraat kunnen komen en vond er onderdak bij zijn broeder Theophiel, waar wij met ons gevierden hem zijn gaan afhalen om de Duitse wacht op de vaartbrug te misleiden. Enkele dagen later is ook Alfons Beaufort vrijgelaten, vol van ongedierte kwam hij thuis. De schrik had zich van vader meester gemaakt. Hij besloot zich te verbergen in een aardappelkuil, hij is daarin 14 dagen gebleven, werd dagelijks voorzien van voedsel.

Ondertussen was de terugtocht van het Duitse leger begonnen, alles ging zo snel dat ze zich achter het kanaal van Schipdonk terugtrokken. Ik zie nog hoe ze snel een smalle loopbrug over de vaart legden, juist aan de woning van onze gebuur Adolf Cleve. De brug van Nevele was ondertussen reeds gesprongen. Gans ons gezin is dan in de kelder gevlucht van de familie Verbiest om de komende gebeurtenissen af te wachten. De laatste soldaten waren over het voetbrugje naar de andere oever vertrokken en hadden zich in de huizen langsheen de vaart opgesteld.

Rond 20 oktober werd de eerste beschieting uitgevoerd. Langs de vaartoever stonden een viertal kleine woningen, eigendom van de familie Buysse-Loveling. Daarin hadden de Duitsers mitrailleuzen opgesteld en vuurder zonder ophouden naar de eerste soldaten van de verbonden legers. Al met eens was er een geweldige granaatinslag in de woning van Louis Verbiest, waar we in de kelder schuilden. We liepen, dood van schrik, allen naar boven. De ene langs voren, de andere langs achter. Ikzelf, mijn vader en Antoine Verbiest waren naar de voordeur gelopen. Deze was versperd door gevallen brokstukken. Gelukkig, want we waren anders recht in het schietveld van de Duitsers gekomen. Dan langs achter in de hof gelopen waar we ons gebukt wegstopten onder het struikgewas. Het was reeds avond en donker. Opeens zagen we een paar schimmen op ons toekomen, ze riepen ons iets toe in de Franse taal. Mijnheer Louis Verbiest, een gewezen onderwijzer, die dat

**Bertrand Van de Velde sneuvelde te Waarschoot op 24 mei 1940.
(Fotoarchief Rietgaverstede, Nevele)**

verstond riep onmiddellijk “nous sommes des Belges, nous sommes des Belges”. Onmiddellijk zijn we met de Franse soldaten in de kelder gegaan terwijl buiten de beschieting in alle hevigheid voortwoedde. We begonnen te bidden.

’s Anderendaags in de voormiddag was het kalmer, maar in de namiddag kwam een Frans officier ons melden dat we moesten vertrekken omdat weldra een groot offensief zou ingezet worden: “We zullen het niet overleven, maar gij moet hier zeker vertrekken”. We hadden eigenlijk wat te lang gewacht. De gemelde aanval was reeds begonnen. Toen zijn we langs achter weggelopen, om ons heen floten de kogels. Zo kwamen we op de Molenkouter en zo naar de Tielstraat waar de straat door verschillende obusinslagen was opengeslagen. Aan de woning Buysse-Loveling lagen gesneuvelde Duitsers langs de andere zijde van de straat. Een eind verder, ter hoogte van het rustoord Louise-Marie, was madame Verbiest in de wal terechtgekomen en diende uit haar netelige toestand bevrijd te worden. Zo zijn we verder getrokken tot bij de weduwe Augustin Van Nevel op het Veldeken, waar we samen met de familie in de kelder mochten. De hele nacht werd er geschoten, zo erg dat op het hof van Van Nevel ’s morgens 13 gedode paarden geteld werden. Als er gedode of gekwetste soldaten waren weet ik niet. Twee soldaten stelden ons voor onze twee opgesloten koeien te gaan halen maar we hebben ze niet meer teruggezien. De “koe-zelen” (2) hebben we wel gevonden na onze thuiskomst. In deze omstandigheden was het de plaats niet om te blijven. De volgende dag zijn we verder getrokken. De familie Verbiest naar Poekekasteel en wij naar de kolenhandel Maenhoudt in Poeke en nog een dag later naar Ruiselede waar we veel Nevelaars ontmoetten. Alle woningen waren overbezet en na ontmoeting met onze bekende Adolf De Smet uit de Zeistraat, wiens echtgenote ernstig ziek was, vernamen we waar nog andere familieleden verbleven.

We ontmoetten tante Mathilde, tante Leonie begijntje en nonkel August Beryngier. Allen samen zijn we dan naar een kleine woning getrokken. De familie August Duyck met moeder Duyck en haar vijf kinderen konden we niet genoeg danken voor de gastvrijheid en de hulp die ze boden. Na de oorlog zijn het nog vele jaren goede vrienden gebleven. De avond van Allerheiligen ontketende de Franse artillerie een hevig bombardement. We aanschouwden van daaruit de inslagen rond Nevele.

Een paar dagen later is vader op verkenning naar huis gegaan en na zijn mededeling zijn we dan allen richting Nevele getrokken. Maar hoe groot was onze verbazing! Onze koeien lagen achter het hof doodgeschoten alsook onze grote trekhond. Drie Franse soldaten lagen op het achterhof begraven. Hun namen stonden op briefjes welke in een fles gestopt waren. Het waren Martin

**Maurice Van Nevel sneuvelde te Ronsele op 27 mei 1940.
(Fotoarchief Rietgaverstede, Nevele)**

Louis, Korporaal Garot Claudius en Henri Ausal, alle drie van het 42e B.C.P. In begin 1919 zijn ze ontgraven en naar het Frans militair kerkhof te Machelen overgebracht.

Onze woning was totaal vernield. De kelder was besmeurd met bloed; uitwerpselen en etensresten lagen in het rond. Al onze klederen waren verdwenen en de meubelen vernield. Op het land, achter onze woning, was geen stukje waar geen granaatslag was geweest.

We zijn dan voor drie dagen naar Kerrebroek getrokken bij August Vandewalle. We vernamen daar ook de terugkomst van nonkel Louis Van Maldeghem, vaders broer, welke met zijn gezin en een trekkoe vóór het vernielen van de brug erover was geraakt. Ze woonden in de Langemunt. Ze hadden ook rondgelopen tot in de Meulenhoeke in Lotenhulle, Poekepark en Ruiselede.

Op 8 november gebeurde dan het drama met tante Maria, vaders zuster, wonende te Vosselare. Ze was samen met haar man Henri Vincent, in oostelijke richting gevlucht en reeds teruggekeerd. In de kelder waar ze verbleven viel een obus. Maria was op slag dood. Nonkel Henri verloor een oog en zou zijn ganse leven een lapje stof voor zijn verdwenen oog houden. We zijn dan in paniek opnieuw gevlucht, eerst bij August Vandewalle en dan bij August Vermeersch in Poesele, de latere honderdjarige.

Na de wapenstilstand kwamen we terug naar huis. Maria Van Renterghem, een jong meisje van het Veldeken zou ons helpen bij het reinigen en Adelard De Snerck, broeder van onze stiefmoeder, bij het vullen van de vele obusputten.

Later bij een bezoek aan het Frans militair kerkhof van Machelen hebben we de graven teruggevonden van de Franse soldaten die bij ons begraven lagen. Op het kruisje is vermeld dat ze sneuvelden op 23 oktober 1918. Van de te Machelen begraven soldaten valt het op dat ze vielen op 27, 28, 29 en 30 oktober, dus tijdens de zware gevechten aan het Schipdonkkanaal en de Leie vanaf Deinze.

Over de Belgische troepen die meer noordelijk lagen, dit vanaf de Poekebeek tot aan de Brugsevaart, weet ik niet zoveel, tenzij dat er Belgen waren op het hof van de familie Van Nevel op het Veldeken.

De zware gevechten duurden veertien dagen. Gans Nevele was gevlucht. Eindelijk werd het 11 november.

Nevele had veel geleden, alle woningen langs het kanaal waren vernield of afgebrand, de kerk en vele woningen in de verschillende straten en in de kom

André Verleye uit Meigem sneuvelde te Ursel op 26 mei 1940.
(Fotoarchief Rietgaverstede, Nevele)

van de gemeente waren verwoest. We dachten toen: nu wordt het “Nooit meer oorlog” maar toen hadden we nog geen vermoeden wat tweeëntwintig jaar later ons te wachten stond.

Oorlogsbelevissen 1940

De volgende gebeurtenissen verhalen de feiten die zich hebben voorgedaan gedurende mijn soldatendienst en in de achttiendaagse veldtocht, bijzonder in de streek van Ronsele, Oostwinkel en Adegem.

Het was eind augustus 1939 dat we voor de tweede maal door een algemene mobilisatie onder de wapens werden geroepen. Er was een algemene paniekstemming onder de bevolking en niet in het minst onder de betrokkenen zelf. Dit was het begin van de talrijke verplaatsingen naar alle hoeken van het land. Voor de vrijgezellen was dit misschien wel een aangenaam avontuur; voor de gehuwden was het veel erger, omwille van de echtgenote en soms kinderen die thuis zonder inkomen achterbleven. De weken lange zeer strenge winter 1939-1940 met de ijskoude nachten tot min 15° deed zich thuis voelen, alsook in de kwartieren waar de soldaten verbleven.

Intussen was het half april geworden. We zaten in een grote villa in Schotenhof en voelden ons daar op ons gemak. Met een paar liefhebbers waren we begonnen met de hoving aan te leggen. Van dan af lieten echter kort na elkaar alarmoefeningen ons vermoeden dat het toch menens kon worden. Op 10 mei 1940 was het zover. Aanvankelijk voelden we ons nog een beetje veilig achter de betonnen schuilplaatsen van het antitankkanaal welke Antwerpen diende te beschermen. Maar daar bleef het niet bij. Het Nederlandse leger had de wapens neergelegd en de Duitsers werden van daaruit zeer spoedig aan onze grens verwacht.

Wij verkenners ontvingen de opdracht ze daar te gaan opwachten. We mochten niet schieten, maar dienden ons aanstonds terug te trekken om de nodige inlichtingen door te geven. Dat diende zo viermaal per dag gedaan; we trokken naar het plaatsje St.-Job-in-'t Goor, vlakbij de Nederlandse grens. Geen enkele burger was er nog te zien, alleen enkele gedetineerden uit het kamp van Merksplas die op zoek waren naar eten of kleding. Die hebben we meegenomen naar de Staf, waar ze na ondervraging door de rijkswacht van Schoten geblinddoekt werden weggebracht. Drie dagen later hadden we nog geen Duitsers gezien. Ondertussen was het Duitse leger een omsingelingstaktiek begonnen zodanig dat een 20 à 30.000 soldaten, die rond Antwerpen waren gelegerd, dreigden ingesloten te worden. We zijn dan vliegensvlug vertrokken,

**Frans Snoeck gevallen te Torhout op 27 mei 1940.
(Fotoarchief Rietgaverstede, Nevele)**

met de Duitsers achter ons aan. 's Anderendaags stelden we ons op in de streek van Hemiksem, Temse, langsheen de oevers van de Schelde. Daar zijn nog dezelfde namiddag tot tegen de avond zware beschietingen geweest. Een voorproefje van wat ons nog te wachten stond.

's Anderendaags was het weer aftocht geblazen, ditmaal ging het naar mijn streek. Het Belgische leger had zich zoveel mogelijk gehegroepeerd en een front opgesteld welke liep vanaf Kortrijk langs de Leie tot Deinze en dan langsheen het Schipdonkkanaal tot Nevele, Zomergem en Balgerhoeke. Alle bruggen waren intussen reeds gesprongen, alles liet vermoeden dat het nu menens zou worden. Ondertussen waren er zware gevechten aan de gang op het kanaal van Terneuzen en in de streek van Terdonk waar het 32e Linieregiment in het gevecht was betrokken.

Wij waren dicht bij Zomergem, komende uit de richting van Merendree, en lagen op een verdieping van een veevoedermagazijn. Daar rechtover was er een kasteeltje dat omgeven was met een walling. In het kasteeltje was de kolonel met zijn staf gelegerd.

Hierbij terloops een kleine anekdote die we hebben meegemaakt. We werden met vier man aangeduid om patrouille te doen in de hoving, binnen de omwalling. We werden verwittigd bijzonder waakzaam te zijn omdat de tactiek van de Duitsers erin bestond parachutisten rond de commandoposten te droppen om deze aan te vallen en uit te schakelen. Het was avond en donker geworden. We spraken onder elkander af om met twee mannen te waken en de andere twee om de beurt wat te laten rusten. Ik was bij de eerste om te rusten en we legden ons in het gras tussen het struikgewas. Na een tijdje hoorde ik een geritsel in het water van de wal. Almeteens springt mijn maat Van Wijsberghe recht en roept "Parachutisten". We grijpen beiden naar ons geweer en horen meteen roepen "Niet schieten, niet schieten!". Wat was er gebeurd? Het was Firmin, een van de wakers, die een goed kanovaarder was. Hij had de grote onvoorzichtigheid begaan om met het bootje van de kasteelbewoners een rondvaart te ondernemen. We konden later er wel eens om lachen, maar het had slecht kunnen aflopen.

's Anderendaags zijn we vertrokken naar Oostwinkel naar de hofstede van de familie Matthijs. Van dan af werd er met ons een spelletje gespeeld: van Oostwinkel naar Ursel, van Ursel naar Adegem, terug naar Ursel en weer naar Oostwinkel. Telefoonlijnen werden gelegd en terug opgerold om op een andere plaats te worden gelegd. We wisten echt niet meer wat er gebeurde.

Het moet donderdag 23 mei geweest zijn dat ik persoonlijk de opdracht ontving

André Coddens sneuvelde te Hees op 10 mei 1940.
(Fotoarchief Rietgaverstede, Nevele)

om de omwonende bewoners, meestal kleine landbouwers, te gaan verwittigen dat ze hun erf onmiddellijk moesten verlaten omdat daar hevige gevechten werden verwacht. Weinige tijd later zagen we ze vertrekken. Te voet of met de fiets volgeladen, sommigen met paard en kar beladen met huisraad, sommige karren werden door koeien getrokken, anderen leidden hun koeien mee aan de leiband om toch iets te redden van hun bezit. Het was een treurig schouwspel. De verwarring was zo groot geworden dat ook het moreel van de soldaten naar nul was gezakt.

Vrijdag 24 mei. Het 22e Linieregiment had de sector Ronsele-Stoktevijver bezet en ook de tweede lijn meer noordwaarts naar Oostwinkel. In de namiddag kwam een eerste aanval met zwaar geschut en Duitse vliegtuigen, de Stuka's genoemd. Een paar honderd Duitsers waren over de vaart geraakt, maar werden krijgsgevangen genomen of hadden zich verscholen in de vele korenvelden. Het was na de melding dat we ieder ogenblik oog in oog konden staan met de Duitsers dat we ons allen achter elkander op de grond legden en met ons lichaam een rol vormden en het korenveld plat rolden. Zo konden we toch een vijftigtal meters voor ons uitzien.

Op zaterdag opnieuw een zware aanval met terug vele krijgsgevangenen en een geslaagde afweer van onze soldaten.

Het werd zondag 26 mei. In de voormiddag hadden we ons ingegraven in de bossen tussen Zomergem en Ursel. De spanning was tot het uiterste gestegen door de voortdurende verkenningsvluchten die de Duitsers over onze stelling uitvoerden.

Rond de middag werd ons een order van de legerstaf voorgelezen waarin de moed en de heldhaftigheid van onze koning Albert en zijn soldaten aan de IJzer werd belicht. Dat er de twee vorige dagen drie aanvallen met succes waren afgeslagen en verscheidene krijgsgevangenen werden gemaakt maar dat er evenveel Duitsers zich schuil hielden in de korenvelden en grachten, dat gaf ons een idee van de benarde toestand. Rond 1u30 zijn we dan vertrokken richting front, nu te voet en niet per fiets zoals gebruikelijk.

Het moet rond 3u geweest zijn als de Duitsers hun aanval met volle kracht hebben ingezet. Alles schoot wat maar schieten kon, ook aan onze zijde. Twee jachtbommenwerpers hadden onze groep opgemerkt en voerden om beurten duikvluchten uit en lieten springbommen neervallen. Terwijl de ene over ons scheerde, was de andere zich al aan het keren en kwam op zijn beurt ook naar ons toe. We lagen achter elkander in de gracht, anderen verscholen zich achter een boom of een andere dekking. Dat was echt verschrikkelijk en niet meer vol te houden. We riepen telkens naar elkander om te weten of hij nog zou antwoorden of wellicht getroffen of gekwetst was. Op een ogenblik dat het een

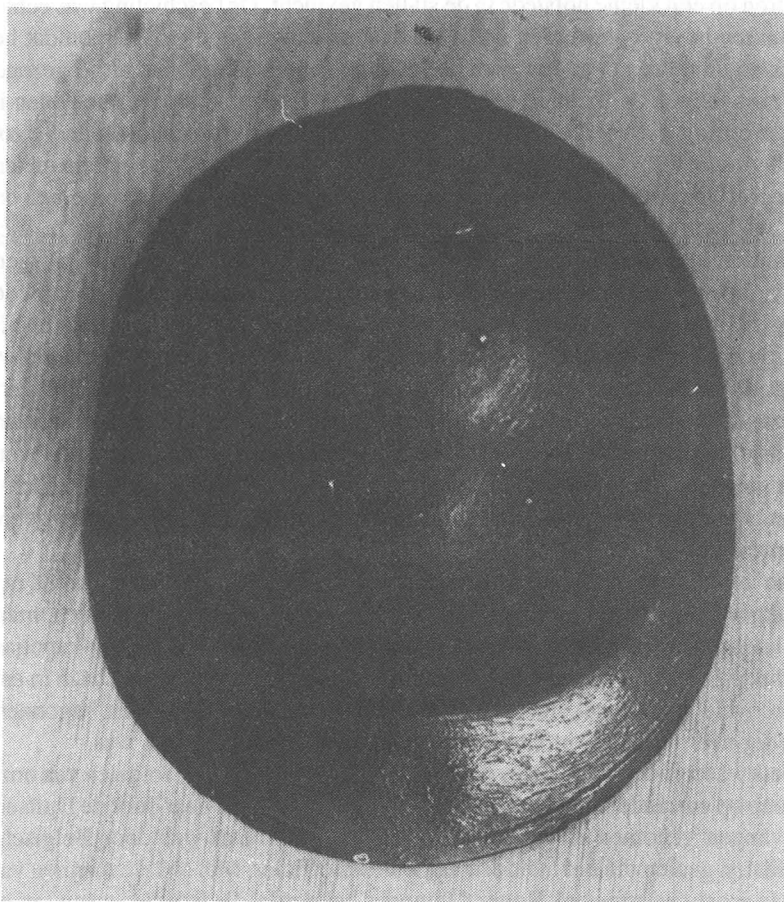
**René De Clercq viel te Kwatrecht op 20 mei 1940.
(Fotoarchief Rietgaverstede, Nevele)**

paar seconden rustiger was zijn we als hazen weggelopen en een andere dekking gaan opzoeken.

Ikzelf en mijn boezemvriend Firmin Hutsebout, de zoon uit een bakkersgezin wonende te Gent en wiens naam nog menigmaal in dit verhaal zal voorkomen, waren op een kleine hofstede in de stallen gevlucht. De beschieting was echter intussen heviger geworden zodat we daar spoedig buiten moesten omdat het dak en de muren over ons heen dreigden te vallen. Firmin had altijd gezegd: "Frans jongen, wij zijn de gebroeders Van Raemdonck, als we sneuvelen in deze oorlog gaan we samen sneuvelen". En het leek erop dat dit spoedig zou gebeuren. Wij zijn dan samen in een kleine bakoven gevlucht, enkele meters verder. Ondertussen hadden we van een ander Belgisch soldaat vernomen dat er Duitsers op het hof waren gezien, maar men wist niet waar ze zich schuilhielden. Het kon dus ieder ogenblik een lijf aan lijf gevecht worden. Bijzonder waakzaam, loerend door een spleet in de muur van het gebouwtje, zag ik opeens een groep Duitsers in aanvalshouding het hof naderen. Ik vermoed dat het er een twintigtal moeten zijn geweest. Schieten konden we niet, de smalle opening in de muur liet ons dat niet toe. Ons overgeven? Er werd gezegd dat de Duitsers de krijgsgevangenen als schild voor hun opmars gebruikten. Dat schrikte ons bijzonder af. We hebben dan, zonder na te denken, het risico genomen om toch te vluchten, bijna zeker dat het een vlucht zou zijn niet wetende waarheen. Als christenmens heb ik dan een laatste gebed gepreveld.

Van bij onze eerste stappen werden we onder vuur genomen vanuit een stukgeslagen venster van het woonhuis. De kogels floten om ons heen, maar gelukkig werden we niet geraakt. Firmin had twee kogels door zijn kapotjas, gelukkig werd hij niet geraakt. Wij zijn dan in een sprong over de baan in een korenveld terecht gekomen en aan de terugtocht door de velden begonnen, stellig overtuigd dat verdere weerstand van het leger hopeloos was.

Niets was minder waar! Onze luitenant Bodart was met twee soldaten van onze groep op een andere hofstede terecht gekomen. Hij werd daar door de Duitsers gevangen genomen en in een stalling opgesloten. Dat was door Belgische soldaten gezien die het meldden aan hun stafofficier. Met enkele mannen van onze groep, waartoe ook Roger t' Jampens behoorde, die intussen terug samen kwamen, kregen we de opdracht onder leiding van de tweede luitenant Willems de hoeve te bestormen en de drie gevangenen terug te brengen. Met veel moeite werd de hoeve genaderd en we wachtten, al schuilende in een gracht tot het ogenblik was aangebroken om een stormloop te wagen. De beschieting van zowel Belgische als Duitse zijde was zo hevig alsof de wereld ging vergaan. Mijn hart klopte zo hevig en het zweet liep langs mijn gezicht. Toen voelde ik

**Helm van Frans Van Maldeghem.
Bemerkt bovenaan de ingeslagen opening waardoor hij
aan het hoofd werd gekwetst.
(Fotoarchief Rietgaverstede, Nevele)**

een hevige slag op mijn hoofd, alsof het met een voorhamer was. Mijn helm had een scheur opgelopen, een stuk obus was door de helm geslagen en mijn schedel was gekwetst. Totaal ontmoedigd en uitgeput ben ik weg kunnen komen. Mijn geweer en soldatenuitrusting heb ik achtergelaten en ben op zoek gegaan naar een verbandplaats. Na een hele lange weg ben ik op een hoeve gekomen waar een dokter en een paar verplegers aanwezig waren. Maar die hadden dekking gezocht onder een tafel en de gootsteen want de beschieting ging onverminderd voort. Na de eerste verzorging van de wonde ben ik 's nachts met andere gekwetsten aangekomen in het klooster van de Paters in Zevenkerke bij Brugge.

De maandag 27 mei, dus de laatste dag van de veldtocht, werden we ondergebracht in een zaal van het klooster. De overige zalen lagen vol gewonden, zelfs tot in de buitengang lag het vol omdat er binnen geen plaats meer was. Altijd werden er gekwetsten aangevoerd. De ene lag te sterven, de andere te huilen, nog andere te vloeken of te bidden, sommigen smeekten om hulp, of lagen te roepen om hun vrouw of moeder, sommigen waren armen en benen letterlijk afgerukt of vreselijk verminkt. Er was geen goede verzorging mogelijk bij gebrek aan medisch personeel. Het was verschrikkelijk.

We zijn met twee autobussen, allen die konden zitten, vervoerd geworden en gedurende de nacht aangekomen in een hotel aan de zeedijk te Middelkerke. Daar kregen we een echt bed, het was drie weken geleden dat ik in een bed had geslapen. Toen we 's morgens opstonden zagen we op de steenweg kolonnes Belgische soldaten met de witte vlag voorop. De kapitulatie van het Belgische leger was een feit geworden.

Komen we nog eens terug naar de plaats waar ik gekwetst werd. Wat er precies gebeurd is weet ik echter niet. Ik heb dan vernomen dat luitenant Bodard met die twee mannen daar ter plaatse zijn gesneuveld; dat een dorpsgenoot André Van den Bauwhede aan de knie werd geraakt; dat soldaat Van Wijnsberghe van onze groep vanop een meter afstand in de dij werd geschoten en aan die verwonding is overleden; dat Firmin, mijn boezemvriend, door vier kogels werd geraakt in de zij, de hele nacht is blijven liggen en 's anderendaags door de Duitsers is opgehaald en naar de Bond Moyson te Gent is afgevoerd waar hij maanden tegen de dood heeft gevochten en uiteindelijk groot invalide is gebleven.

Bij mijn navraag hierover heb ik toen vernomen dat op die beruchte zondag 26 mei twee dorpsgenoten zijn gesneuveld, namelijk Bertrand Van de Velde in Waarschoot en Maurice Van Nevel in Ronsele, alsmede André Verleye uit Meigem, wachtmeester bij het 13e Regiment Artillerie. Ook de Nevelaar Aimé

II
360

Oulag Maria-ter-Heide

GEFANGENSAMMELSTELLE DER DIVISION.

ENTLASSUNGSCHEIN - ONTSLAGBEWIJS - CERTIFICAT

Soldat VAN MALDEGHEM Frans Josef

(Dienststrang) (Vor- u. Zuname).

Ist am *11.6.1940* aus der Gefangenschaft entlassen.

word op _____ uit krijgsgevangenschap ontslaan.

est renvoyé le _____ dans son pays

Wohnsitz (woonplaats, domicile): *Kunke Col. 4*

Beruf (beroep, profession): *Handler*

Der Entlassene ist angewiesen, sich in seinem Wohnsitz sofort bei der Ortspolizeibehörde zurückmelden, an seine Arbeitsstelle zurückzukehren, sich jeder feindseligen Handlung gegen Deutschland und die deutsche Wehrmacht zu enthalten und die noch in seinem Besitz befindlichen Bekleidungs- und Ausrüstungsstücke des belgischen Heeres bis zum 18-6-40 bei der Polizeibehörde seines Wohnsitzes abzugeben.

De ontlagene is aangewezen zich in zijn woonplaats onmiddellijk op het Politiebureau terug te melden, zijn werkplaats weer op te zoeken, zich iedere vijandelijke actie tegen Duitsland en de Duitse weermacht te onthouden en de in zijn bezit zijnde militaire kleding en stukken van uitrusting van het Belgische leger tot en met 18-6-1940 op het Politiebureau van zijn woonplaats in te leveren.

Le renvoyé est obligé de se présenter tout de suite auprès de la police de son domicile, de retourner à l'emplacement où il travaillait avant la guerre, de s'abstenir de toute action dirigée contre l'Allemagne et les autorités militaires et de rendre jusqu'au 18-6-40 auprès de la police de son domicile les vêtements et équipements militaires de l'armée belge encore en sa possession.

Der Lagerkommandant:

[Signature]

(Dienstgrad)
Obst.

N. V. «Patria», Formaat 2-14, Antwerpen

Ontslagbrief van Frans Van Maldeghem uit het kamp van Maria-ter-Heide op 16 juni 1940.
(Fotoreproductie Rietgaverstede, Nevele)

Van Nevele verloor een been en bleef zijn verder leven groot invalide. Ook de Gentse majoor Feyerick is samen met mij in dezelfde ambulantiwagen tot in Beernem gevoerd. Hij was dodelijk gekwetst en is aan die verwondingen overleden. Ook drie andere inwoners betaalden de tol, namelijk Frans Snoeck, André Coddens en René De Clerck. Dit waren de offers betaald aan een ongelijke strijd.

Na twee weken verzorging ben ik dan samen met anderen in het krijgsgevangenkamp van Maria-Ter-Heide terecht gekomen. Wij waren daar met ongeveer 35.000 soldaten opeengepakt zonder voedsel. Drinken hadden we niet te kort. Ik heb daar twee kennissen ontmoet, namelijk Adolf De Clerck en August Maes, beiden van Nevele. Wat voor wonder daar voor mij is gebeurd daarvoor heb ik geen verklaring. Terwijl tienduizenden vanuit dit kamp naar Duitsland vertrokken en anderzijds een stroom gewezen soldaten zich op bevel van de Duitsers kwamen melden, hebben we daar met nog een paar honderd mannen een ontslagbrief ontvangen om als vrij man naar huis terug te keren. Deze vrijbrief heeft mij gedurende de vier oorlogsjaren gevrijwaard van verdere moeilijkheden. Onderweg naar huis heb ik nog August Maebe ontmoet. We hebben samen bij een familielid kunnen overnachten te Gent om 's anderendaags met paard en kar van Leon Vandeputte vanuit Gent tot in Nevele te worden gebracht.

Bij mijn thuiskomst, het was 20 juni, stond ik opnieuw voor een grote verrassing. Mijn ouders en de ganse familie waren aan het kanaal vertrokken met paard en wagen. Ze hadden zoveel mogelijk meegenomen. Allen waren terechtgekomen bij de familie Frans Vlamincq op de binnenweg naar Poesele. De hevige gevechten aan de Poekebeek hadden tot gevolg dat de families in de schuilkelder een onderkomen vonden. Ondertussen werd de hofstede in brand geschoten. Ze brandde volledig af met alles wat er in was. Ook onze ganse inboedel was opgebrand. Ze werden dan door de Duitsers uit de schuilplaats gehaald en naar de kerk van Meigem gebracht. Bij hun aankomst werd de kerk juist beschoten en hebben tientallen burgers de dood gevonden. Door de brand op de hofstede Vlamincq waren al onze klederen vernield. Bij mijn thuiskomst heb ik een broek moeten lenen bij onze gebuur Antoine Verbiest om mijn soldatenpak te kunnen vervangen.

Een tweede verrassing was te vernemen dat in het door bommen getroffen gezin van Maurice Goethals te Bellem, twee dochters de dood vonden. Het gezin had ik leren kennen tijdens de mobilisatie. Een andere dochter is later mijn vrouw geworden.

Ook beleefde ik een aangename verrassing. Een zwaar gekwetste soldaat uit

Gezusters Goethals uit Bellem gedood tijdens bombardementen op 26 mei 1940.
(Verzameling Fr. Van Maldeghem, Nevele)

Wie in Mij gelooft, zal eeuwig leven. (Off.)

† Dit weze U een vroom aandenken aan Juffrouw
Angelique-Adèle-Marie Goethals
geboren te Bellem op 12 Maart 1916 en er overleden
op 26 Mei 1940,

EN AAN JUFFROUW

Maria-Magdalena-Elisa Goethals
geboren te Bellem op 10 Juli 1923 en godvruchtig
overleden te Beernem den 26 Mei 1940,
Zij werden voorzien van de H. Olie der Stervenden.

DOCHTERS VAN MIJNHEER

Maurits Goethals en van wijlen Mevr. Irma Muys.

De aarde, eens door God als paradijs voor den mensch gemaakt, werd letterlijk tot een dal van tranen herschapen: den vadergrond, die ons draagt en voedt, werd door het bloed der gevallen en door de tranen der overlevenden gedrenkt, terwijl, midden in de bloeiende Lente de kerkhoven werden vermenigvuldigd.

Hard is het lijden der ontelbare zwaar-beproefden en eerbiedwaardig zijn dan ook de tranen der gemartelde zielen. Ook kristenen lijden en weenen, doch in de nijpendste pijn vinden hun betraande oogen nog den weg naar den hemel: den weg naar God, den Vader en Trooster der beproefden, den weg naar de zielen der gestorvenen, die bij God rust en geluk hebben gevonden.

In eenvoud en werkzaamheid, trouw in het vervullen van den dagelijkschen plicht, hebben onze getroffen zusters geleefd. Voor dezulken is het Rijk der Hemelen. Hoe hard hun heengaan dan ook moge zijn, zij werden ons niet ontnomen maar zijn ons tot hemelsche beschermers geworden.

Beste Vader, beminde Broer en Zusters, het ruwe leven heeft U weer eens onmeedoogend geslagen. Doch al 't lijden van deze tijd gaat ten slotte voorbij. Met Mama en onze Engelkens helpen wij U van uit den Hemel om het moedig te dragen, opdat wij eens samen van een zaligheid kunnen genieten, waar niets of niemand nog zal kunnen aan raken.
Barmhartige Jezus, geef hen de eeuwige rust. 7/79.

Druk. A. VAN LANTSCHOOT-VAN PRAET, BELLEM

Ursel die samen met mij werd verzorgd had bij mijn vrijstelling gevraagd, indien ik naar huis mocht, om een briefje te willen gaan afgeven aan zijn ouders. Na mijn thuiskomst ben ik naar Ursel gereden. In het dorp vroeg ik het adres van Theophiel De Baere. De man antwoordde mij: "Dat is de vader van Raymond De Baere die gesneuveld is." Ik zeg hem: "Raymond is niet gesneuveld, hij is nog in leven maar hij werd zeer ernstig gekwetst maar heden is hij aan het beteren." "Wel", zegt die man "zijn ouders en iedereen in het dorp weten het dat Raymond is gesneuveld maar kennen zijn begraafplaats niet, wat zal dat een aangename verrassing zijn voor de ouders." Ik kom aan de woning De Baere en vraag naar Theophiel. De man zegt dat het spijtig is dat zijn zoon gesneuveld is en dat ze alle begraafplaatsen afzoeken maar hem niet kunnen vinden. Ik zeg hem "Raymond is niet dood, hij leeft nog." De vader rent door de keuken naar de hof en roept op zijn echtgenote "Moeder, Raymond leeft nog." Hij komt samen met zijn vrouw terug. Nogmaals moet ik mijn verhaal vertellen en geef dan de brief af die hun zoon mij had meegegeven. Het geschrift kenden ze onmiddellijk. Ik liet twee gelukkige mensen achter te Ursel. Het was een hele belevenis. Raymond is me dan later nog enige malen, gans hersteld, komen bezoeken.

Nu voel ik mij gelukkig dat ik na zoveel jaren nog alle gebeurtenissen kan herinneren en ze kan neerschrijven. Ik spreek mijn waardering uit voor de vele oorlogsinvaliden, oorlogsslachtoffers en voor alle oudstrijders die de 18-daagse veldtocht hebben meegemaakt.

Frans VAN MALDEGHEM, Nevele
Soldaat Milicien, 22e Linier Regiment
Stafcompagnie, Peleton Verkenners

Noten.

- (1) Markepakkers: was de bijnaam voor de Duitse Veldpolitie, die telkens wanneer ze overtredingen vaststelden een bijkomende vergoeding in Duitse Marken ontvingen.
- (2) Koe-zelen: dit zijn de touwen waarmee de koeien in de stal werden vastgebonden. Deze zelen waren van vlas.

ZILVEREN AARDBEIEN IN LANDEGEM

Tijdens het derde weekend van juni, met enkele uitlopers de weken voordien en nadien, vierde men in Landegem de vijftiendertigste editie van "Die Soete Beese". Het laatste kwarteeuw zijn deze aardbeientoonstelling en de festiviteiten er rond uitgegroeid tot een waar volksfeest dat tot ver buiten de gemeentegrenzen aanzien geniet en jaarlijks enkele duizenden naar het Soete Beesedorp lokt.

Wie dacht dat enkel de entourage het doet heeft het verkeerd voor. In dichte drommen zie je ze aanschuiven, uren aan een stuk, de massa kijklustigen om ook hun oordeel over de grootste, beste en lekkerste aardbeien aan hun buurman of buurvrouw diets te maken. Het geheel wordt steeds voorgeschoteld in een tropisch decor waar je eventjes vergeet in Landegem te zijn en dat alles voor de promotie van de teelt van een vruchtje waar groot en klein verlekkerd op is: de aardbei.

We hopen dan ook dat deze, weliswaar onvolledige bijdrage, een eerbetoon zal zijn aan de aardbeienteelt in onze regionen en aan allen die aan de promotie hiervan hebben meegewerkt, elk op zijn manier.

De aardbei.

De aardbei behoort tot het plantengeslacht *Fragaria*, een naam die is afgeleid van het Latijnse woord "fragum" wat aardbei betekent. De *Fragaria* maken deel uit van de "rozenfamilie" (*Rosaceae*). Door kruisingen van twee Amerikaanse soorten *Fragaria chiloënsis* en *fragaria virginiana* is de tuinaardbei *Fragaria xananassa* ontstaan die geteeld wordt om de, eveneens aardbei genoemde, eetbare schijnvrucht.

De aardbei werd eertijds hoofdzakelijk in groentetuinen gekweekt zodat het produkt als een voortbrengsel van de groententeelt mag worden beschouwd. In het wild komt de plant in bijna gans Europa en gematigd Azië voor. In ons land vinden we vooral de *Fragaria vesca* (bosaardbei) en in enkele bossen de uiterst zeldzame *Fragaria eliator* of *Fragaria moschata* (grote bosaardbei). In totaal zijn er nauwelijks tien wilde soorten gekend op het noordelijk halfrond en Zuid-Amerika. De voortplanting gebeurt door middel van zaaiingen maar vooral door uitlopers. Doorgaans hebben de planten drietallige bladeren. De bloemen hebben een vlak-schotelvormige bloembeker waarop in het midden de zuilvormige verhoogde bloembodem staat. Wat wij als de vrucht van de aardbei beschouwen is de vlezig geworden bloembodem waarop de eigenlijke vruchtjes als bruine pitjes zichtbaar zijn.

De aardbeienteelt.

Reeds ten tijde van de Romeinen werd de aardbei door de dichters Vergilius en Ovidius een zeer begerenswaardige vrucht genoemd. In de Nederlanden dateert de teelt als tuinplant van de bosaardbei uit de 14e eeuw. In zijn alomgekende *Cruydenboeck* beschrijft Rembert Dodoens de groeiplaatsen op volgende wijze: “*De Eerditbezien wassen veel op de bergen/dickwijls oock in leege dalen/diepe drooge grachten/ende ander diergelijke wat schaduwachtige plaetsen: Ende van daeren in de hoven ghebracht ende onderhouden/wassen sie wel ende weeldichlijk.*”

Vruchten en bladeren werden gebruikt als geneesmiddel en thee, getrokken uit aardbeibladeren, werd in de 17e eeuw o.a. aanbevolen tegen lever- en onderlijfkwalen.

Na een militaire opdracht in Chili bracht de Franse kolonel Frézier in 1714 een vijftal aardbeienplanten mee naar Europa van de variëteit *Fragaria chiloënsis*. Na kruising met de reeds eerder ingevoerde *Fragaria virginiana* ontstonden zo de ouders van de grootvruchtige aardbei die we nu kennen. Bijna drie eeuwen kruising, veredeling en selectie in binnen- en buitenland gaven het ontstaan van de huidige aardbeienrassen.

Kort na de Eerste Wereldoorlog werd de aardbei in Frankrijk als een verfrissende vrucht beschouwd die laxerend werkt maar moeilijk verteerbaar is. Aardbeien werden er bestrooid met suiker en overgoten met goede wijn, champagne, rum, kirsch, citroensap, enz. of vermengd met slagroom. Men maakt er ook gelei van, vruchtenmoes, siroop of beignets. De aardbeienvariëteiten werden er onderverdeeld in twee categorieën: kleine en grote aardbeienrassen. Bij de kleinere rassen zijn er vooral *la fraise des quatre saisons* of *la fraise des tous les mois*. In Nederland en Vlaanderen wordt deze soort, die verscheidene malen per jaar kleine vruchten voortbrengt *maandbloei* genoemd. Bij de grotere soorten werden als voornaamste variëteiten vermeld de *Président Carnot*, *Général Chanzy*, *la France*, *Docteur Morère*, *Héricart de Thury*, enz.

In Nederland was een groot deel van de teelt reeds vanaf het begin van deze eeuw voor de uitvoer bestemd. Tot aan de Eerste Wereldoorlog was Duitsland hier de grote afnemer, daarna werd de handel meer afgestemd op Engeland. Duitsland eiste eind van de jaren twintig opnieuw het leeuwenaandeel op van de Nederlandse uitvoer maar dan vooral als koper van aardbeien voor de fabriekmatige bereiding van jam of compote.

Kort na de Tweede Wereldoorlog werd Kennemerland, in de Nederlandse

provincie Noord-Holland, met als marktplaats Beverwijk, als belangrijkste centrum van de aardbeienteelt vermeld. In deze streek werd veel vrouwen- en kinderarbeid verricht tijdens de aardbeienoogst, zelfs de scholen gaven vakantie tijdens deze periode. Naar de jaren zeventig toe werd Bommelerwaard, in het zuid-westelijk deel van de provincie Gelderland, het belangrijkste centrum met Zaltbommel, op de zuidoever van de Waal, als belangrijkste marktplaats.

Bekende Nederlandse laatdragende rassen waren o.a. *Amazona* en *Jucunda*. Deze hadden als eigenschap als jonge plant weinig vruchtbaarheid te bezitten zodat hier meestal een tussenteelt werd gebruikt zoals doperwtten, laagstammige bonen of plantuien. Bij de vroegdragende soorten kende men vooral als variëteiten *Madame Lefebvre*, *Juliana* en *Deutsch Evern*. Deze soorten werden ook in de teelt onder glas gebruikt en in de serreteelt. Op het gebied van voorlichting is Nederland (Wageningen) steeds een stap voor geweest op ons land.

In ons land is de laatste jaren de teelt onder glas ietwat terug gelopen terwijl de teelt onder plasticbedekking een toename kent. Industrieaardbeien verliezen steeds meer aan belang. In 1970 noteerde men hier nog een aanvoer van 5.000 ton, deze was echter in 1982 reeds teruggelopen tot 1.000 ton. Anderzijds heeft de openluchtteelt na 1982 (het dieptepunt) een gevoelige uitbreiding genomen via late rassen.

Het belangrijkste centrum van de aardbeienteelt in België is de Noorderkempen (omgeving Hoogstraten-Meuse), in 1970 goed voor 26% van de totale aardbeienproductie. Bijna alle industrieaardbeien werden er gekweekt, vooral het ras *Senga Sengana* en meer dan de helft van de teelt onder staand glas (serres). Een gemiddeld bedrijf had toen een glasoppervlakte van $\pm 2.000 \text{ m}^2$, meestal onverwarmde serres met een teeltcombinatie november tot juni: aardbeien; juni tot oktober: augurken. De afzet verloopt bijna uitsluitend via de veiling van Hoogstraten.

In Brabant onderscheidde men twee belangrijke gebieden: het Hageland, in 1970 goed voor 18% van de teelt van openluchtaardbeien en het Pajottenland goed voor 12% van de openluchtteelt. Door het verwaarlozen van de bemesting verloor dit laatste gebied meer en meer aan belang. De afzet ging vooral naar de lokale aardbeienmarkten en de vroegmarkt van Brussel. Het Hageland genoot steeds een goede reputatie voor zijn teelt van aardbeien voor verse consumptie in openlucht op zwarte plastic. De afzet verloopt er via de

Cyriel Bonami en zoontje Luc bij het wegen van
de aardbeien omstreeks 1960.
(Foto C.Bonami)

Proeven en plukken van de Regina-teelt (1960) op
Bachten Heirent, het erf van C.Bonami.
V.l.n.r. postbode Marien Vermeulen, Antoine De Gheest
en Leo Claerhout.
(Foto C.Bonami)

aardbeienmarkten van Rillaar, Nieuwrode, Kortrijk-Dutsel of de veiling van Glabbeek.

De kalkachtige zuiderhellingen in de Maasvallei zijn het enige aardbeiencentrum in Wallonië. Reeds in het begin van de 17e eeuw zouden hier de eerste grootvruchtige aardbeien geteeld zijn. In 1954 werd in deze streek geëxperimenteerd met zwarte plastic als grondbedekking en vanaf 1956 met plastiectunnelconstructies. De afzet gebeurt via de groentenmarkten van Luik, Charleroi, Namen en de veiling van Wépion.

In West-Vlaanderen is de teelt verspreid over de groentenbedrijven. Het aantal gespecialiseerde aardbeienkwekers is gering. Bij de uitbreiding van de teelt onder glas, midden de jaren zestig, heeft zich geleidelijk aan een klein centrum gevormd in de omgeving van Tielt. De afzet gebeurt hoofdzakelijke via de veiling van Roeselare. Sinds 1971 richt het centrum voor nijverheidsteelt te Beitem ook zijn aandacht op de aardbeienteelt.

Oost-Vlaanderen telt drie aardbeiencentra. Het oudste is het Waasland, ooit bekend om zijn platglasteelt, de zogenoemde éénruiters. Bij het verdwijnen van deze teelttechniek is men hier overgeschakeld op serre- en tunnelteelt. De afzet gebeurt vooral langs de veiling van Sint-Niklaas en de Antwerpse vroegmarkt. Een tweede centrum ligt ten oosten van Gent met als bekendste afzetzpunt de aardbeienmarkt van Beervelde. Het situeert zich vooral rond en in de gemeenten Beervelde, Kalken, Zeveneken, Zaffelare, Lochristi en Eksaarde. Het derde centrum situeert zich ten westen van Gent in het historisch gebied dat men het Land van Nevele noemt en dan vooral in de gemeenten Nevele, Meigem, Vosselare en te Landegem waar sinds 1966 de teelt gepromoot wordt door de jaarlijkse aardbeiententoonstelling "Die Soete Beese".

Het grootste deel van de Belgische aardbeienproductie blijft op de binnenlandse markt. De hoeveelheid voor export bestemde aardbeien varieert sterk van jaar tot jaar en was in het begin van de jaren tachtig duidelijk verminderd tegenover de beginjaren zeventig. Als belangrijkste afnemers noteerden we (het toenmalige) West-Duitsland (tot 71% in 1974 of 8.276 ton), Nederland, Denemarken, Groot-Brittannië en Zweden. De laatste jaren is vooral de uitvoer naar de Skandinavische landen gevoelig toegenomen.

De teeltmethodes.

Op vandaag onderscheiden we in grote lijnen nog vier teeltwijzen (zie bijlage

Het plukken van aardbeien geteeld onder kleine plastieltunnels.
Hier Marleen en Kathleen Willems in 1982, dochters van Etienne Willems, de meest verdienstelijke
exposant gedurende 25 jaar Die Soete Beese.
(Foto René Van de Walle, dagblad Het Volk. Archief René Van de Walle.)

I): onder glas (serreteelt), onder plastic (tunnelteelt), in volle grond en de late teelt. Extra belichting en verwarming bij teelt onder glas zorgen ervoor dat de pluktijd van de aardbeien vervroegd wordt. Het assortiment voor de teelt onder glas is echter beperkt omdat hier enkel rassen met een vroege rijpheid, die gepaard gaat met een grote produktiviteit en teeltzekerheid, hier aan bod kunnen komen. Vooral *Gorella* en *Primella* lenen zich voor deze teeltwijze. Voor uiterst vroege teelten wordt het ras *Glasa* gekweekt.

Door het gebruik van een plasticoverkapping, de zogenoemde tunnelteelt, bekomt men vooral een vervroeging van de oogst. Naargelang het toegepaste systeem kan men hier 1 tot 5 weken vroeger oogsten.

Voor de teelt in volle grond stelt de aardbeienteelt geen specifieke eisen wat betreft grondkwaliteit. Een goede aardbeingrond laat vooral het water goed door daar men anders tijdens de teelt krijgt af te rekenen met bodemschimmels. De verlate teelt in volle grond, de late zomerteelt genoemd, bekomt men met gekoelde planten die vanaf half juni kunnen aangeplant worden. Anderhalve maand tot 2 maand later begint dan de oogst die ongeveer 3 weken duurt. Verpakt in plasticfolie (tegen uitdroging) worden de aardbeienplanten bij een temperatuur van -2°C bewaard waarbij het ontwikkelingsproces van de plant geremd wordt zonder dat er schade aan wordt toegebracht.

Bij remonterende rassen als *Rabunda* en *Ostara* oogst men de vruchten in augustus, september en oktober. Van deze soorten worden de bloemen van de planten verwijderd in mei waarna de plant nieuwe bloemen vormt die een latere oogst tot gevolg hebben. Bij late teelt onder plastic gebruikt men vooral gekoelde planten of doordragers met een beoogde oogstperiode van begin september tot half november. Late teelt onder glas gebeurt enkel met gekoelde planten.

Het wordt stilaan verleden tijd dat in de serres nog aardbeienplanten in volle grond worden gekweekt. Het invoeren van de emmerteelt, waarbij aardbeien in potten (emmers) worden gepland die in de serre opgehangen worden, betekende een eerste stap van het plukken zonder bukken. Maar ook Flanders Technology deed reeds zijn intrede in de aardbeienwereld. De teelt in hijsbare goten waarin een dun waterlaagje stroomt betekende een revolutionaire vooruitgang maar bleek ook niet zonder risico. In het moderne aardbeienbedrijf staat de computer centraal. Via allerhande meetinstrumenten krijgt hij de nodige informatie om de aardbei in de meest optimale omstandigheden te laten

groeien. Men plant op veenbalen. Via beregning en een substraat waarbij de wortel van de plant water krijgt wordt gecombineerd water gegeven. Voor de bestuiving doet men een beroep op bijen die heden ten dage onmisbaar zijn geworden in de nieuwste aardbeienteelt.

Volgens rijkstuinbouwingenieur J. Verstrynghe werden bij de vermeerdering van de aardbei de laatste jaren revolutionaire vorderingen gemaakt door de meristeemcultuur. Een meristeem is een zeer klein delingsweefsel van de knop van de plant. Zo een meristeem kan men in een proefbuisje in het laboratorium, dus in-vitro, doen groeien. Het is mogelijk om uitgaande van één meristeempje op 1 jaar tijd 1 miljoen planten te bekomen. De in-vitro-cultuur is tevens uiterst geschikt voor de bewaring van het plantenmateriaal. Zo worden in Gembloux en Meise ongeveer 200 verschillende aardbeivariëteiten reeds jaren bewaard in een huishoudkoelkast van nog geen 100 liter. Deze techniek laat ook toe belangrijke collecties te bewaren met weinig zorgen in een beperkte ruimte. Op het gewenste tijdstip kan dan gestart worden met een massale vermenigvuldiging.

De aardbeienteelt in Landegem.

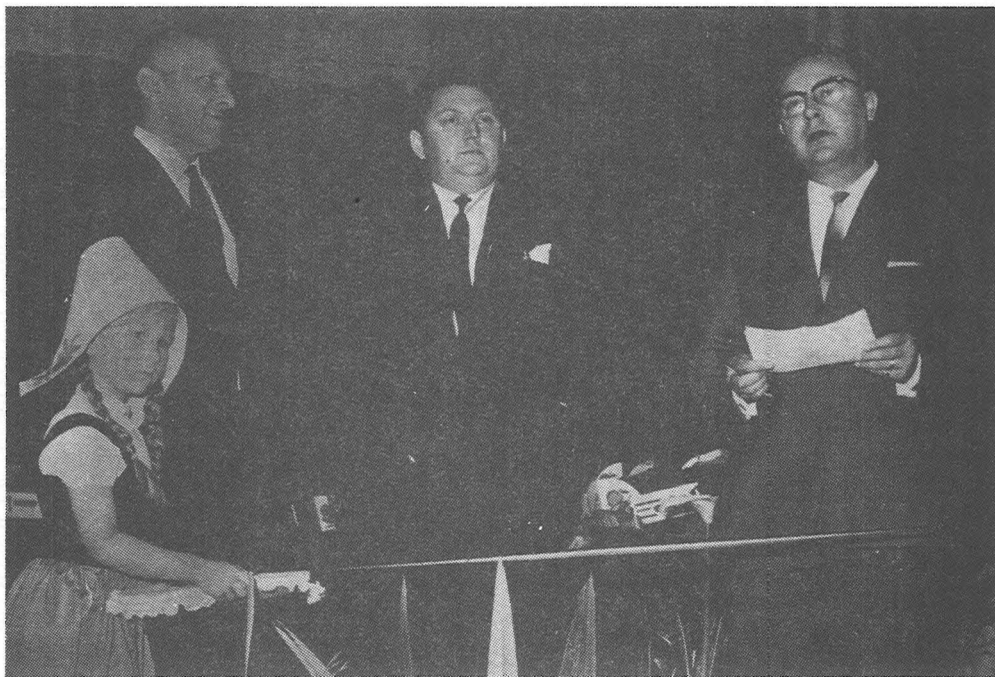
Men neemt aan dat de teelt van aardbeien in Landegem en omstreken een aanvang nam op het einde van vorige eeuw. Daar vele kleine onrendabele landbouwbedrijfjes een bijverdienste zochten voelden enkelen van hen zich aangetrokken tot de aardbeienteelt. Van oudsher is de fruitteelt een belangrijke bron van inkomsten geweest voor onze voorouders in het Land van Nevele. Het is dan ook gemakkelijk aan te nemen dat steeds meer landbouwbedrijfjes de stap van een gedeeltelijke overschakeling naar de aardbeienteelt ondernamen. Een studie over de fruitteelt in onze gewesten is nog niet neergeschreven, nochtans was die niet onbelangrijk en leverde destijds inkomsten op die door onze ouders en voorouders niet onderschat werden. Bij het verhuren van een hoeve werd bijna steeds de vraag gesteld "*Is er nen bogaard bij?*" omdat de aanwezigheid van een boomgaard noodzakelijk werd geacht om de jaarlijkse huur te kunnen dekken. Het is dan ook niet verwonderlijk dat in het Land van Nevele enkele nieuwe fruitvariëteiten ontstonden zoals bijvoorbeeld de *Landegemse Lindekersen*, de *Landegemse Kerrebroeken* (eierpruimen), de *Poeselse Blauwkes* (vroeg blauwe pruimen, vooral geteeld op laagstam) en de *Landegemse Treeseke Meyers* (een bewaarappel waarvan de Gentenaars zeiden dat hij extra-laxerend werkt). Een andere gekende variëteit was de *Paradijs* of *Winterparadijs*, een grote, lekkere bewaarappel die vooral geteeld

werd op de grens van het Land van Nevele zoals te Poeke en Ruiselede. Maar ook de *Wijnpeer*, de *Légipont* (peersoort uit de provincie Luik, ontdekt door een zekere Martin Légipont uit Charneux), de *Belle Fleur* (een appelsoort die door de Engelsen Glory of Flanders werd genoemd), de *Prosten* (eertijds de vroegste peren), *Witte en Bruine Kriekperen* werden massaal naar de markten gevoerd en vele van hen werden tot omstreeks de jaren zestig in grote hoeveelheden naar Groot-Brittannië uitgevoerd. Ook de teelt van aalbessen, jeneverbessen en stekelbessen kende in het Landegemse vóór de Tweede Wereldoorlog een enorme bloei. We mogen hier ook de *Sureel* en de *Huwier* niet vergeten, twee peersoorten die tijdens de Middeleeuwen in Nevele voorkwamen. Naar de laatste soort is trouwens een heemkundige onderscheiding genoemd die door de Nevelse heemkundige kring wordt toegekend aan personen die zich op het vlak van de heemkunde verdienstelijk hebben gemaakt in onze regionen.

Bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog waren er reeds meerdere kleine landbouwbedrijven en fruithandelaars in Landegem die hun heil zochten in een bijverdienste in de aardbeienteelt zoals o.a. Jozef Vermeulen en Emiel Mestdach in de Heirenthoek, Richard Sergeant in de Stationsstraat, Petrus Heynssens in de Vosselarestreet en Oscar Mercie in de Bovenstraat. Vóór de Eerste Wereldoorlog kweekte de vader van Renaat De Rudder, die hovenier was op het kasteel van de familie de Kerckhove d'Ousselghem, reeds aardbeien evenals Kamiel Heynssens (+1933). In het begin van deze eeuw voerde Heynssens zelf zijn aardbeien naar Gent met de kruiwagen. Ook Maurice Cnudde, in de Vosselarestreet, en nog vele anderen, begonnen zeer vroeg met het telen van aardbeien. De groenten- en fruithandelaars waren ideaal geplaatst om te zien wat aan de aardbeienteelt kon verdiend worden en de meesten kweekten zelf enkele aren aardbeien.

Bob Heynssens (°1926), handelaar en kweker in opvolging van zijn vader Petrus, vertelde dat hij kort na de Tweede Wereldoorlog ongeveer 100 m² aardbeien van het ras *Prinses Clementina* teelde onder plat glas. De eerste twee kilogram voerde hij per trein naar Gent en leverde die af in een winkel aan de Hoogpoort. Hij ontving 200 fr. voor zijn eerste oogst.

Prinses Clementina en *Madame Moutot* zijn enkele van de eerste aardbeienrassen geweest die te Landegem geteeld werden. De eerste soort gaf zoete, lekkere vruchten maar had als nadeel dat de planten weinig vruchten droegen. *Madame Moutot* daarentegen was een grote platte aardbei.

De openingsplechtigheid van de eerste Die Soete Beese in 1966.
V.l.n.r. prof. René Tavernier, stichter Antoine De Gheest en de Landegemse burgemeester Julien Coppens,
vooraan Katrien Schaeck als aardbeienprinsesje.
(Foto René Van de Walle, dagblad Het Volk. Archief Guido Schaeck.)

De aardbeien zijn niet altijd in trek geweest in Gent want dezelfde handelaar wist ook te vertellen dat hij meer dan dertig jaar geleden met de eerste aardbeien uit zijn serre naar Oostende trok omdat in Gent geen afnemers te vinden waren.

De aardbeienteelt heeft een enorme vlucht genomen in Landegem sinds Cyriel Bonami uit de Gaverstraat in 1963 als eerste in de streek aardbeien teelde in een serre van 10 are groot waarvan de eerste 2 jaren slechts 3 are werden verwarmd. Tijdens de daaropvolgende Paasperiode werden de eerste aardbeien aan de man gebracht en het is verscheidene jaren zo gebleven dat de teelt erop gericht was dat de eerste aardbeien op Paasdag konden verbruikt worden, om het even of Pasen vroeg of laat op het jaar viel.

Toen Cyriel Bonami zich met zijn echtgenote in de Gaverstraat 2 op de hoeve Bachten Heirent vestigde stond hij voor de keuze, ofwel gaan werken, want het bedrijfje dat hij als landbouwer uitbaatte was niet rendabel genoeg, ofwel een bijkomend inkomen vinden. Aimé Mestdach, de broer van aardbeienkweker Emiel, had hem reeds sterke verhalen verteld over de opbrengst van de aardbeien en met de Wereldtentoonstelling 1958 te Brussel in het vooruitzicht plantte hij in september 1957 zes rijen aardbeien van ongeveer 90 meter lang. Het waren de rassen *Madame Moutot*, *Roem van Vlaanderen* en *Hanekam*; ze brachten de debuterende aardbeienteler 1.000 fr. per rij op, een begin dat kon tellen. In 1959 kwamen daar 3 rassen bij *Souvenir de Charles* afkomstig van Wépion (Henegouwen), *Vigor* en *Regina*. Het is vooral deze laatste variëteit geweest die de mensen leerde aardbeien eten. Het was ook de eerste soort die men echt kon eten zonder toevoeging van suiker. Met deze soort begon ook het echte succes van de aardbeienteelt en -verkoop in het Gentse.

In 1960 startte Bonami met de teelt onder plat glas. Het grootste deel van dit glas was afkomstig van de afbraak van de weverij *La Gantoise* te Gent. Hij bouwde zelf zijn eenruiters, een soort slabak met houten planken, en bouwde er 1.000 in totaal van 1,2 meter op 1,2 meter. Het was hard werken tot dikwijls 's avonds laat maar het resultaat loonde de moeite. De eerste oogst van aardbeien onder plat glas bracht toen 120 fr. per kilo op. Cyriel Bonami heeft de techniek van de aardbeienteelt nergens geleerd, hij was een echte self-made man. Alles werd opgeschreven, het weer, de sproeistof, het sproeitijdstip, het resultaat, met het doel steeds de teelt te verbeteren.

In het begin kwamen drie handelaars de aardbeien ophalen: André Cnudde uit Hansbeke, Irené Mestdach en Antoine de Gheest uit Landegem, maar in 1961 schafte hij zich een wagen aan om zelf zijn produkten naar de markt te brengen. Alles ging naar de Gentse vroegmarkt aan de Vrijdagmarkt waar men in het

hoogseizoen soms van 1 uur 's nachts al moest staan aanschuiven in de Lange Munt en de Ottogracht. Niet iedereen wilde zijn aardbeien en fruit aan de handelaars toevertrouwen. Veel kleine kwekers gaven hun produkten mee met voerman Aloïs Van Loocke, wiens vader ook al een spandienst tussen Landegem en Gent verzekerde, en volgden zelf per fiets naar de markt. De gevoeligste vruchten, waaronder de aardbeien, werden tussen kettingen onder de wagen bevestigd, om zo het schokgevaar tot een minimum te herleiden.

Naar zijn zeggen was Bonami de eerste op de markt in Gent die de aardbeien in doosjes presenteerde, later einde de jaren '60, liet hij zelfs zijn naam erop afdrucken. De andere telers en handelaars zagen dit in het begin niet graag maar het oogde beter en verkocht ook gemakkelijker. Tientallen klanten, tot uit Kortrijk en Brussel toe, kwamen hun aardbeien ten huize Bonami afhalen. In Gent waren de belangrijkste klanten gevestigd te Ledeberg, in de Veldstraat en vooral in de Koestraat waar Roger De Meyer, winkelier van de *Junior* tot 50 bakken (= 200 kg) per weekend verkocht vooral dan de rassen *Regina* en de vroege variëteit *Glasa*.

Zo werd Bonami de eerste echte beroepsaardbeienkweker in Landegem en mag er terecht als de belangrijkste pionier van de huidige aardbeienteelt worden beschouwd. Hij was en is steeds in alles ietsje voor geweest op de anderen. Zo was hij de eerste die stro legde tussen de aardbeistruiken en de zwarte plastic deed bij hem zijn intrede begin de jaren zestig. Hij bouwde toen zelf een machine die plastic kon leggen zoals het hoorde. Ingenieurs van het Gentse bedrijf Sidac kwamen zijn uitvinding bekijken en raadden hem aan een brevet aan te vragen wat hij echter nooit deed. Met meer dan vijftig zijn ze toen bij hem aan de deur geweest die de machine voor een prikje hebben mogen namaken.

Het succes van Bonami kreeg navolging en steeds meer Landegemse landbouwbedrijfjes gingen speciale aandacht besteden aan de aardbeienteelt. De Heirenthoek was goed vertegenwoordigd met naast Cyriel Bonami, Jozef Vermeulen, Emiel Mestdach en Achiël Van Hove; op Wilde hadden we Emiel De Paep, Marcel Sergeant en iets later Silvére Hinion en in de Renaat De Rudderstraat Henri Martens. Enkele jaren later wagen Julien Van de Velde en Etienne Willems op het Dorp hun kans evenals Emiel De Vogelaere in de Bovenstraat, de gebroeders Standaert in de Heirenthoek en nog vele anderen. Buiten Landegem waren het vooral Irené Heyse in Meigem en Roger Heyse in Vosselare die een goed renderende aardbeienteelt opstartten, evenals Irené Schelstraete en René Van Haver in Nevele.

Volgens Antoine De Gheest, eertijds aardbeienkweker en -handelaar, nam op zeker moment de aardbeienteelt zo'n omvang dat op vele plaatsen de bloemen in de voortuintjes plaats moesten ruimen voor de aardbei. In de volksmond liet men zich toen wel eens ontvallen dat je in Landegem niet mocht wonen als je geen aardbeien teelde. De Gheest die in de jaren zestig zo'n 30.000 aardbeiplanten kweekte ging in deze periode nieuwe variëteiten halen in Engeland en Nederland en leerde beginnende telers hoe ze aardbeien moesten kweken. Buitenaardbeien brachten toen 300 tot 400 gram vruchten op per struik terwijl de huidige soorten gemakkelijk een opbrengst van 1 kg halen. De opkomst van de B.T.W. maakt echter abrupt een einde aan de bijverdienste van al die kleine telers.

De aardbeienteelt is in het Land van Nevele tijdens de voorbije 15 jaar steeds succesvol geweest maar in de beginperiode was dit niet altijd zo. De vlugheid van geest of de vindingrijkheid van de kweker konden soms bepalend zijn voor het al of niet welslagen van de komende oogst. Zo vertelde Cyriel Bonami dat hij tijdens de hete zomer van 1959 van oude waterslangen van de brandweer gebruik maakte om het water langs de rijen aardbeien te laten lopen.

Op een meinnacht in 1961 was strenge nachtvorst voorspeld. Bonami had het al eens meegemaakt dat zijn *Roem van Vlaanderen* volledig verloren was door de nachtvorst en hij wilde daarom kost wat kost een tweede debacle voorkomen. Uit de brouwerij Meiresonne liet hij door familieleden die daar werkten 300 lege 10-literblikken van colasiroop meebrengen en vulde deze met een mengsel van olie en turf. Deze blikken werden tussen de rijen aardbeien geplaatst op ongeveer drie meter van elkaar. Eens de thermometer aan de grond het nulpunt had bereikt werden de vaten aangestoken. Er ontstond een helse gloed waarbij de burens dachten dat de hele hoeve in lichterlaaie stond, maar het lukte. Die nacht was bijna overal de oogst bevroren maar niet bij Bonami. Toen hij enkele weken later zijn eerste 100 kg buitenaardbeien op de Gentse markt aanbood was hij de allereerste. Ze brachten hem een flinke stuiver op, zijn moeite was niet voor niets geweest.

De aardbeienteelt is tijdens de laatste jaren enorm geëvolueerd doch in Landegem en het Land van Nevele is de tijd ietwat blijven stilstaan. De oudere generaties kwekers verdwijnen, ze laten dikwijls geen opvolgers na en er komen weinig of geen nieuwe in de plaats. Het wordt ook steeds moeilijker om goede plukkers of pluksters te vinden. In Nevele en Meigem zijn de laatste jaren Poolse gastarbeiders ingeschakeld. Cyriel Bonami heeft het meegemaakt dat op zijn bedrijf tot 18 plukkers aan de slag waren, nu blijven er nog slechts enkele

1970: Cyriel Bonami ontvangt een onderscheiding van het Ministerie van Landbouw en Robert Van Parijs wint definitief de wisselbeker van prof. Ameryckx.

Vooraan op de foto v.l.n.r.: de heren Antoine De Gheest, Cyriel Bonami, Antoine Van Speybroeck, Robert Van Parijs, mevr. Jeanne Faseur, dr. Van Kerckhove, minister Placide De Paepe, burgemeester Julien Coppens en prof. J. Ameryckx.

(Foto René Van de Walle, dagblad Het Volk. Archief vzw "Die Soete Beese".)

getrouwen over. De aanpassing aan de nieuwe technieken dringt traag door in onze streek. Daar waar bijvoorbeeld de emmerteelt op de meeste plaatsen reeds verleden tijd is, zijn hier slechts enkele bedrijven (o.a. bij Carlos Vermeulen in Landegem en Dirk Schelstraete in Nevele) die deze techniek nu pas aanwenden. Toch heeft ook de computer zijn intrede gedaan in de aardbeienteelt in het Land van Nevele. In november 1990 startte de jonge tuinbouwer Luc Heyse (zoon van de reeds eerder genoemde Roger) in de Hoogstraat te Vosselare met succes de teelt op veenbalen in een volledig computerbestuurd bedrijf. Ook Cyriel Bonami overwoog midden de jaren tachtig deze omschakeling doch het ontbreken van een opvolger deed hem van dit plan afzien.

In Landegem staan naar schatting op vandaag 6 tot 7 ha aardbeien waarvan \pm 5 ha in de volle grond, 1 ha onder glas, een halve ha onder kleine plastiectunnels en enkele are onder grote plastic koepels. De teeltmethodes zijn zo gevarieerd dat men nu het hele jaar door van 1 januari tot 31 december Landegemse *Soete Beesen* kan eten, een schril verschil met de beginperiode waarin de oogst beperkt was tot anderhalve maand. De aardbeien uit het Land van Nevele vinden hun weg naar de verbruikers vooral via de markten van Gent (Zwijnaarde), Brugge en Kortrijk en de veilingen van Roeselare en Wetteren. Sinds dit jaar worden op de veilingen geen aardbeien meer verhandeld in kartonnen doosjes, enkel nog in plasticverpakking.

Het grootste deel van onze kwekers houdt het hier dus nog steeds bij de buitenteelt waar in de nabije toekomst nog meer nieuwe, meer ecologische methodes, zullen toegepast worden. Misschien geeft de toekomst hen gelijk of ongelijk maar een vers geplukte aardbei, rechtstreeks van het veld, zal altijd een aparte charme blijven uitstralen

De aardbeiententoonstelling "Die Soete Beese".

Het klinkt misschien ongeloofwaardig maar het ontstaan van de aardbeiententoonstelling in Landegem vindt eigenlijk zijn oorsprong in dat andere Oostvlaamse aardbeiodorp Beervelde waar dergelijke competitie reeds geruime tijd bestond. Op zo'n tentoonstelling worden de vruchten gekeurd op hun presentatie, eenvormigheid, dikte, frisheid en rijpheid op een totaal van 100 punten. Wie 90 punten krijgt en meer behaalt een ereprijs, 80 en meer behaalt een eerste prijs, 70 en meer behaalt een tweede prijs.

DIE SOETE BEESE

(NEVELE) LANDEGEM

PROGRAMMA

DIE SOETE BEESE 1984
Zaterdag 16 juni :
20.30 uur - Radio Dubbel Jazzy - 7.52
22.30 uur - THE TAXIS

Zondag 17 juni :
11.30 uur - Officiële opening van 1ste tentoonstelling door de Heer G. MANSKERN, Schepen van Landbouwen van Nevele
14.00 uur - AANGEBREITEN ONSTELLING met Theo Dierckx & Koen Sels
18.00 uur - De Vanaas-houd DOORME Paul & F. Janssens
19.00 uur - Ballroom & Latins Amerikaanse dansen met Theo Dierckx & Koen Sels
20.00 uur - Het Nieuw SEITEN-orkes met in afwachting van MARIUS

Woensdag 20 juni :
14.30 uur - Fanket van de DERDE BEETIJID met F. Janssens & partner
Tommy BELL & partner
Johan MOHET
the FRIEND BROTHERS

Zaterdag 23 juni :
Grandiosa afdwaelt met JOU
Radio DUBBEL JAZZY
Radio MAEVA
Radio VENUS

Aanplakbrief Die Soete Beese 1984.
(Archief vzw "Die Soete Beese".)

In het begin van de jaren zestig liet de Gentse handelaar Julien Van Landschoot, bijgenaamd *de Zwart*, zich te Beervelde inschrijven met vier variëteiten van Landegem naar Cyriel Bonami waarvoor hij 1.000 fr. per bak neertelde en waarbij hij evenveel ereprijzen won. Het volgende jaar nam Antoine De Gheest aan de tentoonstelling deel, met o.a. een selectie van aardbeien van Bonami, en opnieuw werden enkele ereprijzen binnengerijfd. In 1965 tenslotte namen én De Gheest én Bonami deel aan de wedstrijd met o.a. een nieuwe variëteit *Bowa* genoemd. Volgens Cyriel Bonami was dit de mooiste aardbei die er ooit is geweest. De rijpe vruchten hadden een blauw-purperen glans. De vrucht zelf was plat-rond en vertoonde enige gelijkenis met een Hansbeekse schietspoel. Ze was afkomstig van de tuinen van Aimé Mestdach maar waar hij deze variëteit gehaald had kon niet meer worden achterhaald. De gepresenteerde vruchten hadden indruk gemaakt en Bonami ontving zelfs telefonisch felicitaties van het Ministerie van Landbouw. De kwekers aldaar moesten ondertussen met lede ogen toezien hoe de Landegemnaars met de mooiste prijzen gingen lopen en lieten verstaan dat ze er in de toekomst niet zo welkom meer waren. Een delegatie van het feest- en sportkomitee "Willen is Kunnen" waarvan Antoine De Gheest toen secretaris was, bezocht de tentoonstelling en tussen pot en pint werden de eerste plannen gesmeed om het volgende jaar zelf met een aardbeiententoonstelling naar buiten te komen met ergens in het achterhoofd het idee Landegem de faam terug te geven die het de voorbije decennia had genoten als centrum van de fruitteelt. Tijdens de winter werden de plannen klaargestoomd en "Willen is Kunnen", met initiatiefnemer Antoine De Gheest als nieuwe voorzitter, toog aan het werk. Ze kregen hierbij de hulp van de diensten van de Gentse bodemkundige prof. dr. René Tavernier, een geboren Nevelaar. Op diens tekenbureau werd het concept van de eerste tentoonstelling uitgebouwd en ontstond, door toedoen van de Landegemse heemkundige Guido Schaeck, de naam "Die Soete Beese".

De eerste expositie greep plaats de derde zondag van juni 1966 (zie bijlage II) in de parochiezaal in de Damstraat. Een dertigtal exposanten met meerdere variëteiten namen aan de competitie deel. Robert Van Parijs, Julien Van de Velde, Irené Mestdach en Cyriel Bonami kaapten de eerste ereprijzen weg. Volgens Bonami was de blikvanger toen een nieuwe soort die hij uit Nederland had meegebracht en zelf met de naam *Bonken* had bedacht omdat de vruchten zo groot waren dat er slechts twee exemplaren in een doosje konden. Voor de openingsplechtigheid was heel wat meer belangstelling dan verwacht. Feest- en sportkomiteevoorzitter Antoine De Gheest verwelkomde de

aanwezig en dankte allen die deze eerste realisatie mogelijk hadden gemaakt. Professor Tavernier hield de openingsrede en had met zijn diensten een tentoonstelling samengesteld met onder meer bodemkundige gegevens i.v.m. de aardbeienteelt. Het was tenslotte burgemeester Julien Coppens die samen met de Landegemse sportprinses Annie Standaert de eerste “Die Soete Beese” plechtig voor geopend verklaarde.

De eerste Landegemse aardbeiententoonstelling kreeg meteen een internationaal tintje door de aanwezigheid van de heren Bovo uit Canada en Hendrickson uit Zweden die toen te gast waren op het seminarie van prof. Tavernier. Er wordt verteld dat de aanwezigheid van Hendrickson ertoe bijgedragen heeft dat een belangrijk deel van de Belgische aardbeienexport thans naar Zweden gaat.

“Die Soete Beese” 1967 werd ietwat grootser opgevat, temeer daar de oogst van de aardbeien dat jaar alle voorgaande jaren overtrof. Voor het eerst werd een wisselbeker uitgereikt geschonken door prof. J.Ameryckx uit Mariakerke die de meest verdienstelijke kweker moest belonen. In dat jaar schreef Guido Schaeck een “Soete-Beese”-lied (zie bijlage III).

In 1969 had de expositie plaats in een tent in de Kasteellaan. Na een receptie in de parochiezaal trok men stoetsgewijs, de fanfare van Bavikhove op kop, naar de tentoonstelling die werd geopend door de heer Van de Moortele, kabinetschef van de Minister van Landbouw. Aan prof. Tavernier en zijn team werd hulde gebracht om hem te danken voor hetgeen hij voor “Die Soete Beese” had betekend. In de namiddag trad de plaatselijke accordeonclub “Cressendo” op en ‘s avonds zorgde een blaaskapel voor de nodige ambiance. In het omlijstingsprogramma op zaterdagavond traden toen voor het eerst enkele vedetten op uit de showwereld.

In 1970 was er voor het eerst ministeriële belangstelling door de komst van minister Placide De Paepe, de latere burgemeester van Gent. Cyriel Bonami ontving een speciaal ereteken van het Ministerie van Landbouw voor zijn verdiensten in de aardbeienteelt en Robert Van Parijs won voor de derde maal de wisselbeker van professor Ameryckx en nam hem definitief in bezit.

“Die Soete Beese” is steeds een harde noot om kraken geweest voor het Landegemse “Feest- en Sportkomitee” met lange voorbereidingen en veel werk achter de schermen. Leden van het komitee als Robert Coen (eerst als secretaris, daarna als voorzitter), Soete Beese-stichter Antoine De Gheest,

Antoine Van Speybroeck (de huidige Nevelse burgemeester), Maurice Van Tornhout, André Cocquyt, Firmin Van Vynckt, Adolf Bouckaert, Sylvain Claeys, Emiel De Vogelaere, Antoine Van Nevel, dr. Fernand Van Kerckhove en de manusjes-van-alles Lucien De Kesele en wijlen Julien De Volder (+1980) hebben destijds dagen en uren besteed aan de uitbouw en de goede afloop van de Soete Beesefeesten. Voor het opstellen van de tentoonstelling en de uitbouw van het decor konden ze steeds rekenen op de vaardige handen van Robert Van Parijs. Toen tuinarchitect Willy Van Parys, tevens verbonden aan het Hoger Instituut voor Land- en Tuinbouw te Melle, de touwtjes van de artistieke vormgeving voor het geheel in handen nam, is zijn naamgenoot hem steeds blijven bijstaan. Van dan af werden de aardbeien geschouwd in een tropisch kader uitgewerkt met talrijke grote groene planten, waterpartijen, siergazon, bruggetjes en dergelijke meer, die bijwijlen aan de Gentse Floraliën doen denken.

De entourage van het aardbeienfestival werd met de tijd ook belangrijker, volgens sommigen werd er zelfs te veel aandacht aan besteed, maar toch is de aardbei in het gehele gebeuren centraal gebleven. Landegem kreeg in de praktijk een derde kermis bij. Zo organiseerden lokale verenigingen in het kader van de feesten o.a. Soete Beese-handboogschietingen, extra duivenvluchten, wandelingen (zie bijlage IV), schaaktornooien (zie bijlage V), floten de vinken van de "Statiezangers" voor aardbeien, bolden de "Kalebolders" voor het Soete Beesekampioenschap, werd een wandelpad aangelegd (zie bijlage VI), enz.

Van het gemeentebestuur kregen de organisatoren (net als het museum Rietgaverstede) een vlagstempel waarmee alle gemeentelijke correspondentie enkele weken voor de feesten wordt gefrankeerd.

Op de zondagvoormiddag ontstond de kinderstoet, een straatbeeld dat nog nauwelijks weg te denken is bij de opening van de aardbeienexpo. Enkele jaren geleden kwam daarbij nog de "cultuurstraat" met de deelname van de lokale verenigingen, de kindernamiddag, de dag van de derde leeftijd, de afsluitende strawberry party, enz.

Bijna de hele Vlaamse showwereld heeft zijn steentje bijgedragen tot de promotie van de Landegemse aardbei met Willy Somers, Joe Harris, Ann Michel, Willem Vermandere, Tony Corsari, Theo Van den Bosch, Marva, La Estarella, Jimmy Frey, Johan Verminnen, Micha Marah, Jacques Vermeiren, Bobby Setter, Juul Kabas, Jacques Raymond, Eddy Wally, Louis Neefs, Connie Neefs, de Gentse beatgroep "The New Inspiration" met als absolute

Jan Leemans van de firma Aquadron uit Ninove en medeorganisator Willy Van Parys kijken nog eventjes alles na om en rond het Soete Beese-kunstwerk van Marie-Louise De Buck kort vóór de officiële opening van de 25e aardbeifeesten.
(Foto Armand Verschraeghen. Archief Het Land van Nevele.)

recordhouder Will Tura die niet minder dan 15 maal te gast was op “Die Soete Beese”.

Als voornaamste buitenlandse vedetten zag men in Landegem de Nederlanders Rob de Nijs en Vader Abraham en de Duitse schlagerzanger Freddy Breck. Zelfs onze nationale loterij had belangstelling voor de feesten want op woensdag 21 juni 1978 had in het kader van “Die Soete Beese” de trekking plaats van de 25e tranche van de nationale loterij met een show van Paul Severs en presentatie van Regine Clauwaert.

Ook onze nationale politici stelden het op prijs erbij te zijn op de openingsplechtigheid. Zo opende premier Wilfried Martens drie maal de aardbeienexpo, een keer als C.V.P.-volksvertegenwoordiger en twee keer als eerste minister (1978 en 1982), andere bekende nationale politici waren de C.V.P.-ministers Daniël Coens (1981) en Placide De Paepe (1970). Vele volksvertegenwoordigers en senatoren zijn trouwens reeds jaren vaste gasten bij de openingsplechtigheden.

De feesten kenden een echte bloeiperiode toen het Landegemse gemeentebestuur eind de jaren zestig de oude loodsen van de firma De Buck in de Stationsstraat aankocht en ombouwde tot een sportzaal. Belangrijke verbouwingswerken aan die zaal waren er in 1985 de oorzaak van dat de aardbeienfeesten dat jaar niet doorgingen.

Ondertussen had het Feest- en Sportcomité afgehaakt en namen Paul en Luk De Gheest, zonen van stichter Antoine De Gheest, het roer over.

De expositie van 1986 kwam pas op de vierde zondag van juni omdat men na de strenge winter zeker wou zijn van een voldoende aanvoer kwaliteitsaardbeien. Deze verschuiving bleek echter geen succes te zijn. Even zag het er zelfs naar uit dat er geen nieuwe “Die Soete Beese” meer zou komen. Pas in maart 1987 slaagde Luk De Gheest erin een nieuw comité op te richten dat zich enkel nog met de organisatie van het aardbeienfestival zou bezig houden. Zo bleef ook “Die Soete Beese” verbonden met de familie De Gheest. In 1989 verdween Paul De Gheest om beroepsredenen uit het organiserend comité zodat op heden geen enkele aardbeienteler of -handelaar hierin nog zetelt.

In het Belgisch Staatsblad van 14 december 1989 lezen we dat vanaf nu het organiserend comité officieel de “vzw Die Soete Beese” heet. Zijn samenstelling ziet er nu uit als volgt (in volgorde van toetreding): Luk De

Enkele van de organisatoren in 1989. V.l.n.r. Luk De Gheest, Peter Verheecke, Lieven Claeys, Bart Coppens, Luc Bollaert, Paul De Gheest en Willy Van Parys.
(Foto René Van de Walle, dagblad Het Volk. Archief René Van de Walle.)

Gheest (voorzitter), Roger Boone, Willy Van Parijs, Bart Coppens (secretaris), Lieven Claeys, Wim Van Quickenborne, Trees Vermeersch, Marleen Verleye, Koen Van Snick, Alain Succaet en Francis Duchène.

De wedstrijd verbonden aan de tentoonstelling is gedurende de voorbij 25 competities meestal een Landegemse aangelegenheid geweest. De grote figuren uit de beginjaren waren vooral Cyriel Bonami en Robert Van Parijs. Naar aanleiding van de viering van 25 jaar "Die Soete Beese" werd een top drie samengesteld van de meest verdienstelijke exposanten, dit aan de hand van het aantal behaalde ereprijzen gedurende de voorbij 25 jaar. De eerste plaats werd behaald door Étienne Willems vóór de gebroeders Carlos en Jozef Standaert en Julien Van de Velde, allen uit Landegem. Naast onderscheidingen op de tentoonstellingen waren er ook dikwijls ministeriële vereremeringen zoals o.a. voor de gebroeders Standaert in 1979 en dit onder het waakzaam oog van premier Martens en zoals reeds vermeld voor Cyriel Bonami in 1970. Niet enkel Landegemnaars werden onderscheiden. Zo viel in 1980 deze eer te beurt aan Jan De Ruyck, een kweker uit Astene bij Deinze.

Het aantal exposanten schommelt van jaar tot jaar naargelang van de oogst (zie bijlage VII). Hetzelfde geldt voor het aantal geëxposeerde rassen dat steeds varieert tussen de 7 en de 15 variëteiten. De inbreng van het Westvlaams Aardbeienverbond is steeds belangrijk geweest. Op diverse tentoonstellingen verrasten ze publiek en jury met nieuwe variëteiten zoals o.a. in 1982 met de rassen *Janica* en *Bel Rubu* maar vooral in 1986 toen hun lid Gerard Populier 97 punten haalde met de variëteit *Leko Berluda*. Hetzelfde jaar was er ook een grote inbreng uit Meigem met 12 exposanten waaronder drie ereprijzen met de variëteit *Honka*. Het absolute puntenrecord staat nog steeds op naam van de gebroeders Standaert die in 1983 met het ras *Gorella* 99 punten haalden op 100, enkel voor de presentatie vond de jury het nodig hen een punt af te trekken. In die jury zit trouwens geen enkele Landegemnaar. De voorzitter van de huidige jury is de Lichterveldse schepen van landbouw Gilbert Huyghe. Hij wordt bijgestaan door de heren E.Pollet, R.De Meyer, A.Beirnaert, J.Verhelst, P.Van Haeven en J.Verstrynghe. Deze jury is samengesteld uit personen verbonden aan het ministerie van landbouw, de tuinbouwscholen, het aardbeienverbond, de proefbedrijven en de handelaars.

Het keuren van de aardbeien, die tussen 7 en 9 u op de zondagmorgen van de expo gebracht worden, gebeurt volledig anoniem. Elke deelnemer krijgt een nummer zodat de jury bij de beoordeling geen namen te zien krijgt. Proeven is er niet bij want een goede vakjury weet hoe de aardbeivariëteiten smaken door

GEMEENTEBESTUUR

«DIE SOETE BEESE»

FEEST- & SPORTKOMITEIT

NEVELE - LANDEGEM

★

Aardbeiententoonstelling 1983.

Naam:

GEBR. STANDAERT - LANJEGEM

Variëteit:

GORELLA

Puntenschaal	Toe te kennen punten	Toegekende punten
Presentatie	20	19
Eenvormigheid	30	30
Dikte	20	20
Frisheid en rijpheid	30	30
Totaal		99

Behaalde prijs:

ERE.

Wedstrijdiche Die Soete Beese. De gebroeders Standaert haalden op de tentoonstelling van 1983 een tot nog toe niet geëvenaard record van 99 punten op 100 met de variëteit *Gorella*. (Archief vzw "Die Soete Beese".)

ze te bekijken. De eigenlijke prijsuitreiking heeft steeds in de wintermaanden plaats (zie bijlage VIII). In de beginjaren mochten alle deelnemers die avond gratis komen eten vandaar dat het frequent voorkwam dat niet-aardbeienkwekers in de uitslagen van de expositie opgenomen zijn. Sinds het gratis avondmaal werd afgeschaft is deze praktijk stilaan ook gaan uitsterven. De exposanten blijven na de tentoonstelling eigenaar van de aardbeien.

Ter gelegenheid van de jubileumeditie dit jaar werd door de organisatoren een nieuwe wedstrijd in het leven geroepen "*de Beesar*" die de allergrootste aardbei moet bekronen. Deze eerste trofee werd gewonnen door Antoine Willems met een aardbei van de variëteit *Maxim*.

Met een blik naar het verleden en een knipoog naar de toekomst ontwierp de Aalterse kunstenaar en volkszanger Erik Wille in 1990 een sterk in het oog springende affiche voor vzw "*Die Soete Beese*". Deze leraar plastische opvoeding aan het St.-Gerolfinstituut te Aalter liet zich hiervoor inspireren door het schilderij "*American Naked*" van de Amerikaanse pop-art schilder Tom Wesselman. Het Marilyn Monroemondje op de tekening zet duidelijk aan om in die even sensueel fel rose aardbei te bijten. Een sensuele zoete *beese* die hoopvol de toekomst tegemoet kijkt.

Om trouwens in de toekomst "*Die Soete Beese*" een blijvend aandenken te bezorgen werd door de organisatoren een beroep gedaan op de lokale kunstenaars om een beeld te ontwerpen dat moet herinneren aan 25 jaar aardbeienfeesten. De keuze viel op het werk van de Landegemse keramiste Marie-Louise De Buck. Het keramisch kunstwerk zal binnenkort neergezet worden op het pleintje aan de kruising van de Vosselarestraat en de Veldbloemlaan. Het Landegems bedrijf "*Aquavia*" en het gemeentebestuur deden reeds de nodige toezeggingen omtrent de uitbouw van het geheel zoals het op de 25e "*Die Soete Beese*" te zien was met eventueel enkele zitplaatsen eromheen zodat de creatie daadwerkelijk wordt opgenomen in de lokale leefgemeenschap.

André BOLLAERT, Poesele

Geraadpleegde werken of bronnen.

- VANDEPUTTE A., *Commerciële Aardbeiteelt*, 1972 (cursus aan het Land- en Tuinbouwinstituut te Tielt).
- VERSTRYNGHE J. (rijkstuinbouwingenieur), *De geschiedenis van de aardbeienteelt*, z.j.
- Verzamelde krantenknipsels 1977-1987 over de gemeente Nevele (Verzameling Adolf Van de Sompel).
- De Reader's Digest Bloemen- en Plantencyclopedie, Brussel, 1975.
- *De teelt van aardbeien*, brochure uitgegeven door het Ministerie van Landbouw, mei 1983.
- Grote Winkler Prins Encyclopedie, 25 dl., 8e druk, 1979, dl. 1, blz. 103, 104.
- Oosthoek's Encyclopedie, 1947, dl. 1.
- Larousse Universel (en 2 volumens), Paris, 1922.
- Persmappen uitgegeven door de vzw "Die Soete Beese".
- Mondelinge of schriftelijke mededelingen werden ons verstrekt door de heren Cyriel Bonami, Antoine De Gheest, Bob Heynssens, Antoine Janssens, Guido Schaeck en Dirk Schelstraete, waarvoor onze oprechte dank.

Een speciaal woord van dank willen we hier richten aan de heer Willy Van Parys, medeorganisator van "Die Soete Beese", die met ons het archief van de organisatie doornam en ons verder bijstond tot het tot stand komen van dit artikel.

Aankondiging Die Soete Beese 1968.
(Archief vzw "Die Soete Beese".)

De nieuwe affiche van "Die Soete Beese" naar een ontwerp van de Aalterse kunstenaar Erik Wille.

Bijlage I.
Aardbeivariëteiten voor de diverse teeltvormen.

I. Onder glas

- a) Zwaar verwarmd
1. Primella Lang kegelvormig, vaak geribd, helrood, matig groot, stevig.
Vruchtgrootte voldoende tot eerste helft van de oogst, lange houdbaarheid in rijpe toestand.
 2. Senga Gigana Kegelvormig, donkerrood.
Te donker in overrijpe toestand, eist vlug opeenvolgende plukbeurten.
- b) Licht verwarmd
3. Gorella Kort kegelvormig, rood, soms bonkig.
Hoge plukprestaties, matige hoeveelheid bloemen.
- c) Koude serre
- Gorella Zie 3.
 4. Sivetta Kort kegelvormig, glanzend helrood, matig stevig.
Gewas gelijkend op Gorella, vrucht met goede houdbaarheid.
 5. Elvira Stevig, goede smaak, rijpt snel.
Gewas lijkt op Gorella.

II. Onder plastic.

- a) Serre of warenhuis
- Gorella Zie 3.
Hoge teeltzekerheid indien aandacht voor bestuiving.
 - Sivetta Zie 4.
Vraagt ruime plantafstand.

- b) Kleine kap
Gorella Zie 3.
 Vraagt één-rijig systeem en aandacht voor
 bestuiving.
- Sivetta Zie 4.
 Gevaar voor te zwaar gewas, lichte planten geven
 betere sortering en vroegere oogst.
- c) Direkte afdekking
Gorella Zie 3.
 Aandacht voor bestuiving en vruchtrot.
6. Tenira Zeer kort, kegelvormig, rond, mat, lichtrood, zeer
 stevig (zaadjes zeer oppervlakkig).
 Vruchtgrootte goed in eerste helft van de oogst, zeer
 eenvormig gezond gewas.

III. Openlucht.

- a) Normale teelt
Gorella Zie 3.
 Één-rijig plantsysteem.
7. Korona Groot, kegelvormig, bij het begin van de oogst breed
 en gegroefd, donkerrood, stevig aangenaam aroma.
 Laat middentijds, zeer produktief, tamelijk
 opengaand gewas.
8. Redgauntlet Zeer kort, kegelvormig tot rond, glanzend, helrood,
 matig stevig.
 Geeft herfst- en winterbloem en kan tweede oogst
 geven, zeer bloeirijk en produktief, stelt weinig eisen
 aan grond.
9. Hapil Groot, kegelvormig, lichtrood, matige vrucht-
 kwaliteit.
 Laat middentijds, produktief sterke groeikracht,
 gemakkelijk te telen, vooral geschikt voor zware
 grond.

10. Domanil Kort, kegelvormig, stevig rood, groot en laat rijp.
Vruchten gelijk tot onder het loof, sterke groeikracht
vooral geschikt voor zware grond.
11. Tago Kort, kegelvormig, stevig, rood tot paarsrood, groot,
laat rijp.
Matig bloeirijk, donkerrood tot paars bij overrijp-
heid.
12. Bogota Groot, iets onregelmatig kegelvormig, oranje-
rood, stevig.
Zeer laat rijpend, zeer produktief, grootvruchtig,
groeikrachtig.
- b) Verlate teelt
- Tenira Zie 6.
Geschikt voor doorteelt.
- Sivetta Zie 4, fris rode kleur.
Bijzonder door handel gewaardeerd.
- Redgauntlet Zie 8.
Vruchtgrootte minder goed in tweede helft van de
oogst.
- Korona Zie 7.
- c) Doordragers
13. Rabunda Kort kegelvormig tot rond, helderrood, witvlezig.
Kleurt moeilijk in herfst, goede bossige groei.
14. Ostara Kort kegelvormig tot rond, helrood.
Ijle groei, onregelmatige gewasontwikkeling.

IV. Late teelt.

- a) Plastiekserre
- Sivetta

Zie 4.

Primella	Zie 1.
Gorella	Zie 3.
Tenira	Zie 6.
b) Onder glas	
Primella	Zie 1. Kleurt en rijpt gemakkelijk, zeer geschikt voor doortelt naar vroege forcerie.
Gorella	Zie 3. Gevaar voor te donkere kleur.
Redgauntlet	Zie 8. Te vele klein vruchten.

Bijlage II.

Eerste krantenverslag van "Die Soete Beese" in dagblad "Het Volk", juni 1966 (W.N. = René Van de Walle).

Die Soete Beese.

Een sappigfestival te Landegem.

Landegem draaide zondag rond het thema, de aardbei in het raam van een expositie, waar op initiatief van feest- en sportcomité de naam van "Die Soete Beese" alle eer werd aangedaan. De deelname aan de tentoonstelling in de parochiale zaal van de Damstraat overtrof de ruimste verwachtingen en werd een bijzonder succes. Enkele tientallen exposanten uit de streek namen hieraan deel met een reeks variëteiten. De juryleden stonden voor de beoordeling der prijzen voor geen gemakkelijke opgave. De openingsplechtigheid gebeurde onder massale belangstelling en kreeg een internationaal tintje met de aanwezigheid van de hh. Hendrickson en Bovo die respectievelijk Zweden en Canada vertegenwoordigden.

Als voorzitter van het inrichtend comité sprak de h. Anton De Gheest een

welkomstgroet en richtte zijn dank naar allen die het hunne hadden bijgedragen tot deze eerste realisatie, terwijl van zijn kant de h. Tavernier directeur van het centrum voor bodemcartering zijn vreugde uitte voor de schitterende resultaten die inzake teelt van aardbeien in de streek Landegem-Nevele in een tijdspanne van enkele jaren werd bereikt. Op zijn beurt herinnerde burgemeester Julien Coppens eraan dat tot voor een halve eeuw in de streek alleen belangstelling voor de landbouwteelt werd aan de dag gelegd maar thans meer dan ooit de essentiële productiefactor van de bodem op het voorplan treedt met de aanleg van aardbeienplanterijen en de betrachting van de tientallen kwekers de veredeling van deze sappige vruchten verder door te voeren. In aanwezigheid van het aardbeienprinsesje verklaarde hij vervolgens de tentoonstelling voor geopend en een rondgang geschiedde waarbij eveneens de talrijke tentoongestelde luchtfoto's van aardbeievelden en de streken waarheen deze vruchten worden geëxporteerd veel bekijks kregen. In taverne "Die Soete Beese" volgde tenslotte een receptie voor genodigden en prominenten.

Uitslagen.

Ereprijzen aan: Van Parijs R.; Van de Velde Julien; Mestdach Irené; Bonamie Cyriel.

Eerste prijzen aan: Schelstraete Irené; Van Parijs R.; De Jaeghere Hubert; Verbeken Jules; Verstraete Romain; Van de Velde Julien; Van Wassenhove Roger; Van Haver René; De Meyere Marcel; Heynssens Robert; Van Thuyne Maurice, Bonamie Cyriel.

Tweede prijzen aan: Sergeant Gerard; De Buck André; Schelstraete René; De Jaeghere Hubert; Snauwaert Remi; De Vriese Maurice; De Pestel Maurice; Verguld André; Van Wassenhove Roger; Van Haver René; Martens Henri; De Meyer André; Schaeck Guido; Cornelis André; Heynssens Robert; Mestdach Maurice; Van Thuyne Maurice; De Paepe Emiel; Dossche Johan, Lembeke; De Wilde Oscar, Lembeke en De Waele-Cocquyt.

W.N.

Bijlage III.
Soete Beese-lied.

Tekst: Guido Schaeck (Landegem)

Muziek: Adolf De Clercq (Gent)

Die Soete Beese van Landegem (1967).

Kom, laat ons vieren,
Te Landegem.
Kom, laat ons zingen,
Van Landegem.
Geen enkel dorpje,
dat U gelijkt.
Waar witte gevel,
in boomgaard prijkt.
Een open kouter in volle zon,
De rijke bulken. Een besenbron.

Refrein:

Die Soete Beese van Landegem
Die Soete Beese met luider stem
Ze is nog zoeter te Landegem
Dit jaar nog zoeter te Landegem.

Hier woond'eens Lando
Hij leefd'en sloop.
Hij kuste meisjes,
In het geniep.
Drie koutermolens
hebben gestaan.
Door storm en ontij,
reeds lang vergaan.
Maar wat hier eeuwig blijven zal,
het ligt aan ons 't hart "Het Besenbal".

Bijlage IV.

De Soete Beesetochten.

De Soete Beesetochten zijn een organisatie van de vzw Wandelclub Buitenbeentjes die is aangesloten bij de Vlaamse wandel- en joggingliga. De tochten, over diverse afstanden, worden georganiseerd op de tweede zondag van juni en zijn de laatste jaren de voorbode geworden van de aardbeifeesten. De Soete Beesetochten zijn beschermde wandelingen d.w.z. dat geen enkele andere wandelclub aangesloten bij de liga op de dag van de organisatie een andere wandeltocht mag inrichten.

De laatste jaren is deze organisatie uitgegroeid tot een van de 10 grootste wandeltochten in Oost-Vlaanderen.

De eerste wandeltochten werden in 1983 georganiseerd en konden vooral bogen op deelnemers uit de eigen gemeente. Dit veranderde echter snel en al spoedig werden 1.000 deelnemers en meer geteld. De negende Soete Beesetochten dit jaar zorgden met 2.840 wandelaars, waaronder deelnemers uit Nederland, Duitsland en Zwitserland, voor een nieuw record dat de organisatoren in 1992 ter gelegenheid van hun tiende organisatie graag zouden verbeterd zien.

Bijlage V.

Het Soete Beese-Schaakfestival.

Inspelend op de activiteiten rond de aardbeientoonstelling organiseerde de Landegemse schaakclub "De Vrijschaker" in 1972 zijn eerste Soete Beese-Schaakfestival.

"De Vrijschaker" werd opgericht in 1971 en is de vierde belangrijkste schaakclub in Oost-Vlaanderen. In competitieverband spelen zij sinds 1988 in de tweede nationale afdeling.

Het Soete Beese-Schaakfestival is een toernooi met een onbeperkt aantal ploegen van vier spelers per team. Op speelsterkte van de deelnemers is een beperking ingesteld. Het toernooi wordt steeds gehouden de zaterdag na de aardbeientoonstelling in de benedenzaal van de sporthal. Het schaakfestival wint steeds meer aan belangstelling en had dit jaar voor zijn 20e editie voor het eerst een buitenlandse winnaar, namelijk het Nederlandse Alkmaar. Naast geldprijzen voor de winnaars worden aan de deelnemers aardbeien overhandigd.

De erelijst van het Soete Beese-Schaakfestival ziet eruit als volgt:

1972: Pion Aalter	1982: S.C. Gentbrugge
1973: MSV Eeklo	1983: Europchess Brussel
1974: Vrijschaker Landegem	1984: S.C. Mariakerke
1975: Pion Aalter	1985: Douane & Accijnzen A'pen
1976: Jean Jaures Gent	1986: Jean Jaures Gent
1977: S.C. Gentbrugge	1987: Vrijschaker Landegem
1978: Trouwe Paard Oostkamp	1988: Europchess Brussel
1979: KGS Ruy Lopez Gent	1989: Caissa Woluwe
1980: Jean Jaures Gent	1990: Kon. Oostendse
1981: Vrijschaker Landegem	1991: Alkmaar (Nederland)

Bijlage VI.

Het Soete Beesepad.

Dit wandelpad is een realisatie van de Landegemse afdeling van Vakantiegenoegens. Het parcours werd uitgestippeld door de voorzitter van de plaatselijke afdeling Noël Claeys en enkele van zijn medewerkers. In aanwezigheid van de nationale voorzitter van Vakantiegenoegens de heer Jan De Smet werd het bewegwijzerde wandelpad in juni 1977 door burgemeester Van Speybroeck plechtig voor geopend verklaard en door 400 enthousiaste stappers ingewandeld.

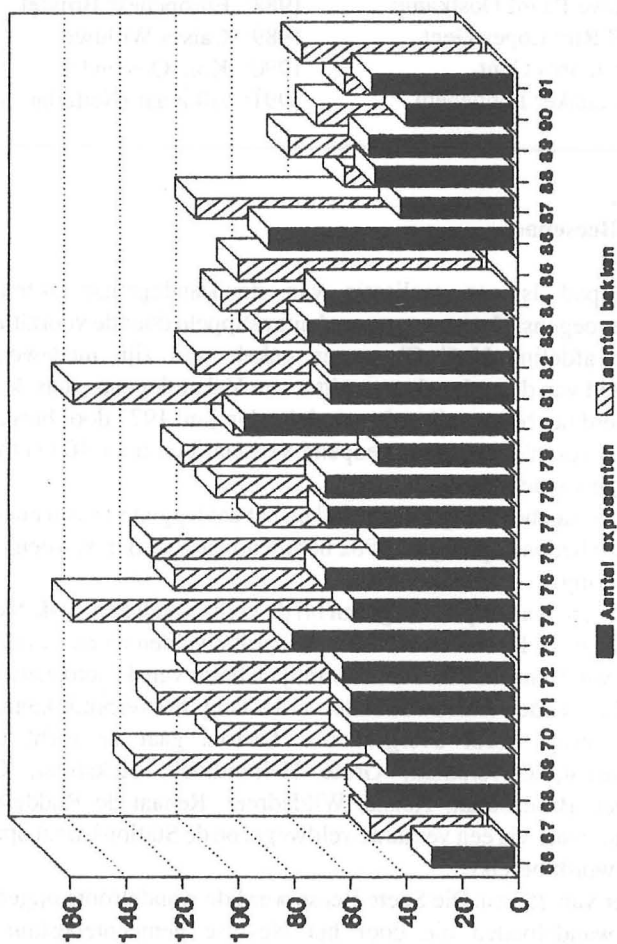
Na de werken aan het Schipdonkkanaal en het aanleggen van een nieuwe brug in 1981 werd het pad op 20 juni 1982 heropend en voorzien van een blijvende bewegwijzering.

Het 11 km lange wandelpad vangt aan bij de kerk. Vandaar gaat de tocht langs Veldbloemlaan en Bovenstraat tussen de aardbeivelden en de serres naar het monument van Renaat de Rudder. Voorbij de berm van de autosnelweg (E40) gaat de tocht over de vernieuwde Kale, verder langs het verbrede kanaal dat via de nieuwe brug wordt overgestoken. Daarna gaat de tocht langs de Brouwerijstraat, Gaverstraat, Grote Heirenthoek, Hekstraat, Olmweg, Diepenstraat, Broekstraat, Heiste, Wildedreef, Renaat de Rudderstraat en Poeldendries waar via een verharde veldwegel en de Stationsstraat opnieuw de startplaats wordt bereikt.

In het kader van 25 jaar Die Soete Beese werd de wandelroute opgenomen in de reeks wandelpaden die door het Nevelse gemeentebestuur worden gepubliceerd en verspreid in alle Nevelse gezinnen via de gemeentelijke infokrant.

Bijlage VII. Evolutie deelnemers aan de tentoonstelling.

De gegevens van 1967 zijn ons niet gekend. In 1985 was er geen tentoonstelling.

Bijlage VIII.

Uitnodiging tot prijsuitreiking van de aardbeiententoonstelling 1967.

DIE ZOETE BEEZE

GEMEENTEBESTUUR LANDEGEM

FEEST- EN SPORTKOMITEIT

Mejuffer, Mevrouw, Mijnheer,

Het gemeentebestuur en het feest- en sportkomiteit hebben de eer U vriendelijk uit te nodigen tot de prijsuitdeling van de aardbeiententoonstelling "Die Soete Beese" op zaterdag 2 december 1967 te 20 uur (na de avondmis) in de parochiale zaal.

PROGRAMMA

- welkomwoord
- kosteloze koffietafel
- uitdeling der prijzen door de Heer Burgemeester en de sportkoningin
- kleine spreekbeurt
- gezellig samenzijn

Wij dringen er ten seerste op aan dat alle exposanten hun prijs PERSOONLIJK komen afhalen en dat al de genodigden de onderhavige strook ingevuld zouden terug sturen aan COEN Robert, Kerkstraat 17, Landegem voor 30.11.1967, daar dit noodzakelijk is voor de bestelling van het nodige voor de koffietafel.

De Burgemeester, de schepenen,

J. Coppens

Fasseur J.

Van Speybroeck A.

De Voorzitter,

A. De Geest

De Ondervoorzitter,

R. COEN

Strook afgeven a.u.b. aan COEN R. Kerkstraat

Ondergetekende..... zal (aantal personen
.....) aanwezig zijn op de koffietafel op zaterdag 2 december
1967 te 20 u.

MENSEN VAN TOEN, FAMILIEKUNDIG TIJDSCHRIFT

In 1991 startte de heemkundige kring “Het Land van Nevele” met de uitgave van een familiekundig tijdschrift “Mensen van Toen”. Deze periodiek wil het genealogisch onderzoek in het werkgebied van het Land van Nevele stimuleren door publicatie van vlotte, populaire opstelletjes, rijk aan familiekundige gegevens.

Ongeveer tweederden van de leden van de heemkring “Het Land van Nevele” abonneerden zich ook op het familiekundig tijdschrift. Om de interesse van het laatste derde van ons ledental op te wekken, volgt een overzicht van de teksten die in de eerste jaargang van “Mensen van Toen” werden opgenomen.

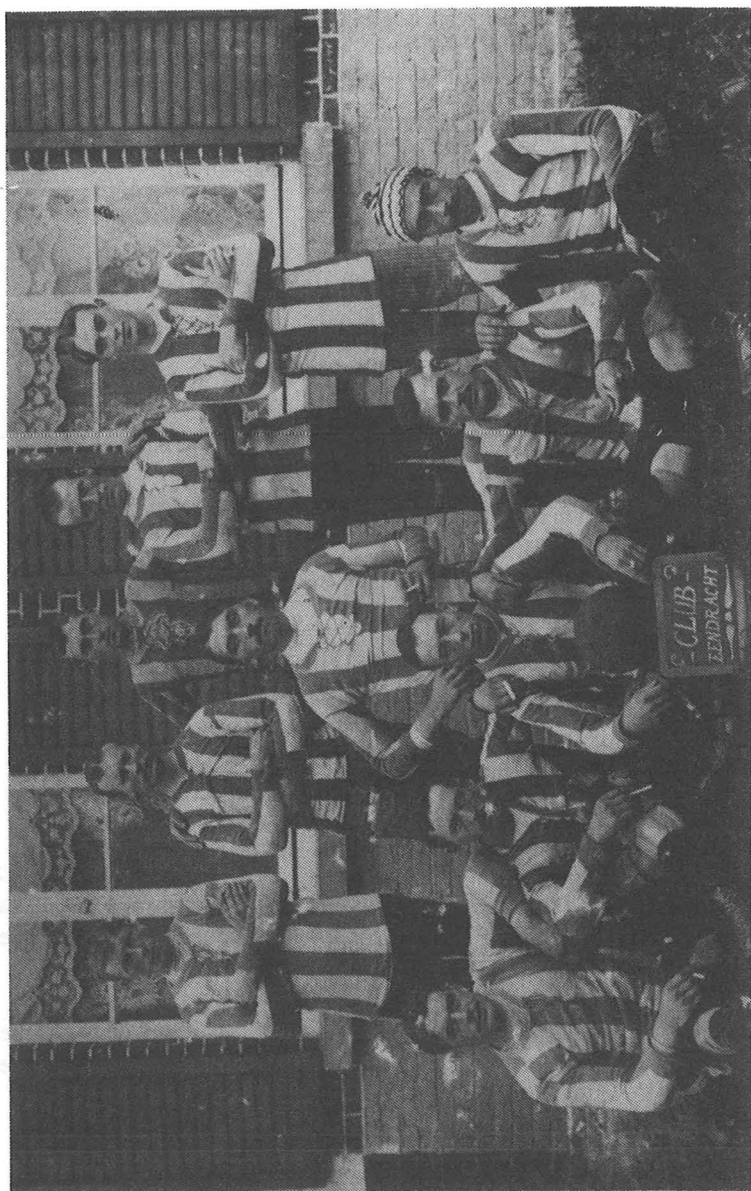
Het tijdschrift verscheen driemaandelijks en telde telkens 24 bladzijden. Op de kaft prijkte een afbeelding van de 16e-eeuwse grafsteen van baljuw Gheerof de Ruuter en zijn echtgenote. De jaargang bevatte een 40-tal artikel(tje)s en cursiefjes:

- De grafsteen van baljuw Gheerof de Ruuter en zijn echtgenote.
- Rente van drie ponden groten ten laste van de kerk van Hansbeke, anno 1554.
- Wat is een kwartierstaat?
- Kwartierstaat van André Bollaert.
- Het documentatiecentrum van Het Land van Nevele.
- Familiekundige bibliotheek van Het Land van Nevele.
- Het zondagsgebed te Merendree, anno 1963.
- Neringdoenders en ambachtshui in de baronie Nevele.
- De stam- of voorouderreeks.
- De voorouders van wereldkampioen wielrennen 1990 Rudy Dhaenens.
- Een beknopt overzicht van de prestaties van Rudy Dhaenens.
- Verdrinkingsdood te Sint-Martens-Lerne, anno 1625.
- Documentatiecentra voor familiekunde.
- Grondeigenaars en pachters te Poesele, anno 1670.
- Wat is een mini-kwartierstaat?
- Mini-kwartierstaat van Carlos Martens met enkele familiekundige gegevens.
- Inwoners uit het Land van Nevele, lid van de gilde van Vinderhoute.
- De republikeinse kalender.
- Ontleding van een overlijdenslijst te Nevele, anno 1829.

- Boompje groot, plantertje dood.
- Analytische inventaris familiefonds de Thibault-de Boesinghe.
- Uit het leven gegrepen:
 - August Cackaert, burgemeester van Nevele (1861-1873).
 - Elodie Hulpia, onderwijzeres te Hansbeke (1929-1940).
- Sprokkeling:
 - Getuigschrift van goed gedrag en zeden.
- Vondsten:
 - Begraven in ongewijde grond.
 - Rooms doopsel van een doopsgezinde.
- Uit de praktijk:
 - Geboorteakten.
 - Doopakten.
 - Maanden.
 - Doodgeboren kinderen.
 - Dode punten zijn niet altijd onoplosbaar.
 - Ouderdom bij overlijden.
 - Militaire gegevens tijdens het Hollands Bewind.
 - Peters en meters.
- Men schrijft uit:
 - Nevele 1847.
 - Hansbeke 1922.
- Voor u gelezen:
 - Land van Nevele en de Internationale
- Vraag en antwoord (5x).

Voor de tweede jaargang is reeds een hele pak tekst voorhanden. De abonnementsprijs bedraagt 150 fr. Hoe men zich op "Mensen van Toen" kan abonneren wordt op een andere bladzijde medegedeeld. We hopen op een groeiend aantal abonnees.

Namens de werkgroep
Mensen van Toen

**UIT HET OUDE FOTOALBUM:
Voetbalclub Eendracht te Hansbeke, anno 1920.**

De voetbalclub "Eendracht" werd in 1916 gesticht op de wijk Leikant te Hansbeke. Het lokaal was gevestigd in de toenmalige herberg "De Slachter" bij Henri De Baets, beenhouwer, (nu bewoond door Gilbert De Paepe) op de noordkant van het dorp. Er werd gevoetbald op een weide van Baziel Muys. De spelers, gekiekt in 1920, waren allen Hansbekenaren, met uitzondering van de gebroeders Gaillaert uit Merendree.

Van links naar rechts:

Voorste rij:

Baziel D'Hondt, Arthur Van Couter, Leon Van Vynckt, Firmin Van Couter, Cyriel Gaillaert.

Midden:

Henri Gaillaert.

Achterste rij:

Honoré Bauwens, Baziel Muys, Maurice De Baets, Willy De Vreese, Honoré D'Hondt.

A.M.

GEMEENTELIJKE VRIJWILLIGE BRANDWEER NEVELE. EEN TERUGBLIK.

Op 13 augustus 1991 bereikte luitenant-bevelhebber Daniël D'Hooge van de Nevelse brandweer de leeftijdsgrens en verliet hij na meer dan 31 jaar dienst het korps. Dit is een gelegenheid om terug te blikken op de geschiedenis van de brandweer van Nevele en op Daniëls goedgevulde loopbaan als brandweerman en bevelhebber van het korps.

Het grootste onheil dat een mens vroeger kon overkomen was brand. De huizen waren in hout gebouwd, de daken met stro bedekt en bij brand werden vaak hele stadswijken of dorpen in de asse gelegd.

Om brand te voorkomen schreef de overheid sedert de middeleeuwen strenge bepalingen voor maar de brandpreventie en de brandbestrijding bleven zeer gebrekkig. Was er brand uitgebroken dan spoedden de inwoners van het dorp zich naar de vuurhaard, voorzien van houten of lederen blusemmers en van allerlei gereedschap om een brandvrije gang te maken en zo de reddingswerken mogelijk te maken.

Te Nevele stonden de emmerpompiers omstreeks 1683 onder de leiding van baljuw Gillis De Wulf.

Het eerste bewijs van de aankoop van degelijk brandweermaterieel te Nevele vinden we in 1828. In dat jaar besliste de gemeenteraad op 17 januari tot de aankoop van een brandspuit, 50 brandemmers, 5 ladders, 5 haken, 5 handbijlen en linnen dekkleden. Het materieel stond onder de zorg van de twee veldwachters Louis Geldof en Philip Trominck, die de functie van brandmeester waarnamen.

In 1874 werden de blusemmers vervangen door een armpomp op aanhangwagen, ook slangen en een lans werden aangekocht.

In 1875 nam de gemeenteraad het brandweerreglement aan en richtte zo een echt brandweerkorps op van 15 man onder het bevel van veldwachter Remi De Vos. Geleidelijk werd nu nieuw en beter materieel aangekocht.

Na Remi De Vos volgden als bevelhebber Hector Sadones, Prudent Vercruyssen, Gustaaf Van Laere, Octaaf De Veirman en Roger De Geetere.

In 1949 nam Antoine Janssens het bevel over. Door zijn tussenkomst werd het materieel grondig gemoderniseerd, o.m. met een autopomp, een materiaalwagen en een generator.

Op 31 mei 1968 werd met grote luister een tankwagen in gebruik genomen wat betekende dat het korps, dat dreigde afgeschaft te worden door een koninklijk besluit van 1968, kon gered worden.

Op 8 maart 1971 nam bevelhebber Antoine Janssens ontslag en werd door het gemeentebestuur van Nevele gemachtigd de titel van erebevelhebber te voeren.

De nieuwe bevelhebber Daniël D'Hooge werd benoemd op 23 februari 1972.

Op 13 maart 1959 deed Daniël zijn aanvraag tot toelating bij de brandweer, op 26 april trad hij in dienst en op 13 mei 1960 werd hij benoemd door het schepencollege op voorwaarde dat hij de cursus voor officier wilde volgen in Gent. Hij behaalde in datzelfde jaar het brevet van officier en werd op 1 november 1960 benoemd tot onderluitenant-opvolger. Na het ontslag van Antoine Janssens werd Daniël D'Hooge bevelhebber ad interim. In 1973 werd hij, na goedkeuring door de gouverneur, luitenant-bevelhebber.

Door de fusies van de gemeenten in 1976 werd Nevele met vijf gemeenten uitgebreid. Het grondgebied Nevele beslaat sindsdien de gemeenten Nevele, Hansbeke, Merendree, Landegem, Poesele en Vosselare. Voor de brandweer betekende dit van de ene dag op de andere een groter werkgebied. Het korps kreeg een nieuw grondreglement en het aantal manschappen werd verhoogd van 18 naar 39.

De bestaande brandweerkazerne bleek weldra te klein. In 1977 kon Daniël D'Hooge met het korps zijn intrek nemen in de nieuwe kazerne langs het Schipdonkkanaal. De gezellige binneninrichting werd door de brandweermannen zelf ingericht in de oude gebouwen van de betonfabriek De Pauw.

Onder het bevelhebberschap van Daniël D'Hooge werd het bestaande materieel aangevuld of vernieuwd. Er kwam een tankwagen; de bestaande vrachtauto werd omgebouwd tot reserve-tankwagen. Een ziekenwagen, één snelle interventiewagen, een commandowagen en een autoladder vulden het autopark aan. Ook het klein materieel werd niet vergeten. Er kwamen twee nieuwe draagbare pompen, slangen, lansen, zuurstofmaskers, een nieuwe boot

met buitenboordmotor, poeder- en schuiminstallaties voor het blussen van brandstof en elektriciteitsbranden. Tenslotte werd een radio-oproepings-systeem ingericht waardoor de brandweermannen altijd en vlug kunnen worden opgeroepen.

Daniël D'Hooge kan terugblikken op een opbouwende loopbaan als bevelhebber van de Nevelse brandweer. Hij zal zeker de geschiedenis ingaan als de bevelhebber die het degelijke Nevelse korps heeft aangepast aan de noden van een middelgrote gemeente.

J. LUYSSAERT

Vele gegevens werden ons meegedeeld door de heer Antoine Janssens, conservator van het museum "Rietgaverstede" te Nevele en bestuurslid van de heemkundige kring "Het Land van Nevele". We danken hem hiervoor zeer oprecht.

Verder raadpleegden we D.D'HOOGHE en A.JANSSENS, *1875-1975. Gemeentelijke vrijwillige brandweer Nevele 100 jaar*, Nevele, 1975.

VOOR U GELEZEN

Het dialectenboek. Kroesels op de bozzem, onder redactie van Herman CROMPVOETS en Ad DAMS, uitgegeven door de Stichting Nederlandse Dialecten, Waalre, 1991, 200 blz.

Op 16 maart II. werd in Den Bosch een dialectendag georganiseerd. Vakkundigen uit Noord en Zuid hebben er elkaar ontmoet en in een aantal referaten werd de studie en de huidige situatie van de dialecten toegelicht. *Het Dialectenboek* is dan ook de neerslag van die bijeenkomst. De hoofdtitel *Kroesels op de bozzem* wordt in het voorwoord aldus verantwoord: *Kroesels (kruisbessen) blijken hoog te scoren in de top-tien van Limburg en Brabant, terwijl bozzem (schoorsteenmantel) in de top-tien van Groningen, Drenthe en Gelderland voorkomt. Kroesels op de bozzem verwijst daarmee naar de verbindingen van noord naar zuid en van oost naar west die in dit boek worden gelegd.*

Het boek bevat twee delen. Het eerste: een reeks algemene inleidingen met o.a. een mooi stuk literair proza van A.M.Hagen *Waar is de regenboog gebleven* en het zeer lezenswaardig referaat van prof. J.Taeldeman over *Dialect in Vlaanderen*. Het tweede deel geeft ons een boeiend inzicht in de diverse taalgroepen met de beschrijving en de verklaring van *De regionale toptiens van dialectwoorden en -begrippen*. Zowel in Vlaanderen als in Nederland werd een beroep gedaan op dialectliefhebbers om een tiental specifieke woorden op te geven.

Zonder afbreuk te willen doen aan de leesbaarheid en de degelijkheid van de overige bijdragen, stippen we er twee aan omdat die uiteraard ons gebied aanbelangen. De eerste is van prof. J.TAELDEMAN die geen onbekende is voor onze heemkundige kring. Hij hield er al een paar voordrachten, een over de Vlaamse dialecten en een tweede over antroponymie. In het hoger vermelde referaat onderzoekt hij, aan de hand van enquêtes, de kennis van het algemeen Nederlands, het huidig gebruik van het dialect in zijn menigvuldige aspecten, de wildgroei van de *tussentaal*; dit laatste is een tussenvorm van de twee eersten met een nadrukkelijk onderdrukken van de te fel gekleurde gewestklanken. Om het teloorgaan van de dialecten die hij zo waardevol vindt tegen te gaan - professor Taeldeman bekleedt aan de Gentse Universiteit de leerstoel dialectologie - heeft hij een origineel middel bedacht: laten we dialect spreken bij onze huiselijke bezigheden, in onze vriendenkring... en algemeen Nederlands als we in een meer afstandelijke sfeer vertoeven. Hier menen we toch dat bij die aansporing van de professor menige lezer zijn bedenkingen zal hebben.

In het tweede deel van *Het Dialectenboek* vinden we de bijdrage van de

bekende Vlaamse dialectoloog Hugo RYCKEBOER. Hij is een van de drie redacteurs van het standaardwerk *Woordenboek van de Vlaamse Dialecten* dat tot hiertoe een tiental afleveringen telt. Ook hij is geen onbekende in onze heemkundige kring waar hij, samen met mevrouw Magda Devos, een exposé heeft gegeven over de doelstelling van en de werkwijze bij het *Woordenboek van de Vlaamse Dialecten*. Zoals gezegd wordt in het tweede deel van het boek uitgekeken naar de toptiens van dialectwoorden en -begrippen. De heer Ryckeboer heeft het gebied Oost-, West- en Zeeuws-Vlaanderen voor zijn part genomen. Hij heeft een tiental begrippen uitgekozen, namelijk *schommel*, *boterham*, *emmer*, *vork*, *cichorei*, *deken*, *boodschappentas/boekentas*, *kruiwagen*, *pantoffels*, *vlinder*. De correspondenten werd gevraagd het dialectwoord op te geven dat aan het begrip beantwoordt. Zo heeft de heer Ryckeboer een boeiend verhaal van woorden uit onze streek geschreven.

Een uitvoerige lijst van publikaties over dialectologie besluit het werk. Ben je geïnteresseerd in taalkunde, inz. dialectologie, dan zal je dat keurig uitgegeven boek graag lezen. Vakkundigen zijn aan het woord, maar wel in een verstaanbare taal voor de leek.

(Het boek is in ons documentatiecentrum voorhanden.)

J. V.d.C.

STEUNENDE LEDEN.

Braet A., Erembodegem
Graaf de Bousies-Borluut, Hansbeke
De Pauw W., Nevele
Duerinck A., Nevele
Lemey J., Gent
Speekaert Anne, Brugge
Van Welden Marijke, Etikhove
Verhaege H., Merendree
Wannyn J., Nevele

VERSLAGEN

Zaterdag 13 en zondag 14 juli 1991: Uitreiking van bedevaartvaantjes van de heilige Donatus in de kerk van Poesele.

Met de bedoeling zijn steentje bij te dragen tot het in stand houden van de oude tradities en gebruiken in het Land van Nevele werden door tussenkomst van onze kring tijdens het tweede weekend van juli (nu reeds voor de zevende maal) bedevaartvaantjes uitgereikt van de donderheilige Donatus in de kerk van Poesele.

Op het nieuwe vaantje, in perzikkleurig karton, staat de heilige afgebeeld naast de kerk van Poesele. In zijn linkerhand omklemt hij een bliksem. Zijn rechterhand houdt een zwaard vast dat met de punt op de grond rust. De tekening van dit jaar werd ontleend aan een muurtegel die in 1985 door pottenbakker Marc De Ketelaere (toen Bachte-Maria-Leerne) werd gerealiseerd. Deze volkse kunstenaar liet zich voor dit ontwerp inspireren door de Donatusafbeelding die eertijds op de aanplakbrieven stond die de Poeselse Donatusprocessie aankondigden. Zij waren ontworpen door de Drongense religieuze kunstenaar Willy Schoon. De tekst op het vaantje herinnert eraan dat de H.Donatus te Poesele als tweede patroonheilige fungeert naast de H.Laurentius. Beiden zijn trouwens broederlijk naast elkaar afgebeeld op een glasraam in het kerkkoor.

In de eucharistieviering op zaterdagavond werden 65 vaantjes uitgereikt, tijdens de hoogmis op zondag werden 40 vaantjes overhandigd. De totale oplage bedroeg dit jaar 250 exemplaren.

De Donatusviering in het algemeen, en deze te Poesele in het bijzonder, kreeg tijdens hetzelfde weekend speciale aandacht in de krant De Standaard. Op blz. 12, in de rubriek "Courant" schreef de Brugse journalist Chris Weyniers (cwb) onder de titel *Heilige Donatus beschermt ons tegen donder, bliksem en onweer* een bijdrage over hetgeen op vandaag nog overblijft van de eens zo bloeiende verering van de donderheilige. Een vijftiental personen of organisaties reageerden hier op onze oproep voor het verstrekken van informatie.

Wie nog een vaantje wenst te bekomen kan hiervoor terecht in het documentatiecentrum van onze kring (oud-gemeentehuis, Merendree) elke eerste zondag van de maand tussen 10 u en 11u30, tot zolang de voorraad strekt.

A.B.

Zondag 15 september 1991, Open Monumentendag 1991. Bezoek aan de Poeselse St.-Laurentiuskerk, waarna heemkundige wandeling in de straten van het dorp. 20 deelnemers.

Onder leiding van E.H.Lieven Jamée werd een bezoek gebracht aan de neogotische St.-Laurentiuskerk te Poesele. Deze kerk werd gebouwd tussen 1850 en 1852 en is een schoolvoorbeeld van de neogotiek op het platteland. Bevat het gebouw geen echte kunstschaten toch is het waardevol voor onze streek omwille van zijn 19e-eeuwse glasramen, zijn 18e-eeuwse biechtstoel van de Aalsterse Hansbenaar Dhaens, het geklasseerd Lovaertorgel, de muurschilderijen van de hand van Nevelaar Theodoor Janssens, beeldhouwwerk en houtsnijwerk van Blondijn Van Haver, enz.

Na het bezoek aan de kerk leidde ons bestuurslid A.Bollaert een korte heemkundige trip door de straten van het dorp. Via Poekestraat, Bredeweg en Beentjesstraat - of de weg die nog steeds gevolgd wordt voor de jaarlijkse Sakramentsprocessie - werd opnieuw het dorpscentrum bereikt. Tijdens de wandeling werd vooral aandacht besteed aan het ongewijzigd middeleeuws stratentracé en de toponiemen. Er werd halt gehouden aan het geboortehuis van de schrijfster Monika Van Paemel, de plaats waar eertijds de houten windmolen stond, de oude smidse, de plaats waar de voorouders van de orgelbouwersfamilie Lovaert woonden, de prachtig gerestaureerde oude pastorie (16e eeuw), de vroegere jongensschool en de kapel in de Beentjesstraat.

Met deze bescheiden, maar daarom niet minder waardevolle organisatie, hoopt onze heemkring zijn steentje te hebben bijgedragen tot de Open Monumentendag 1991.

A.B.

MOLENS IN

HET LAND VAN NEVELE

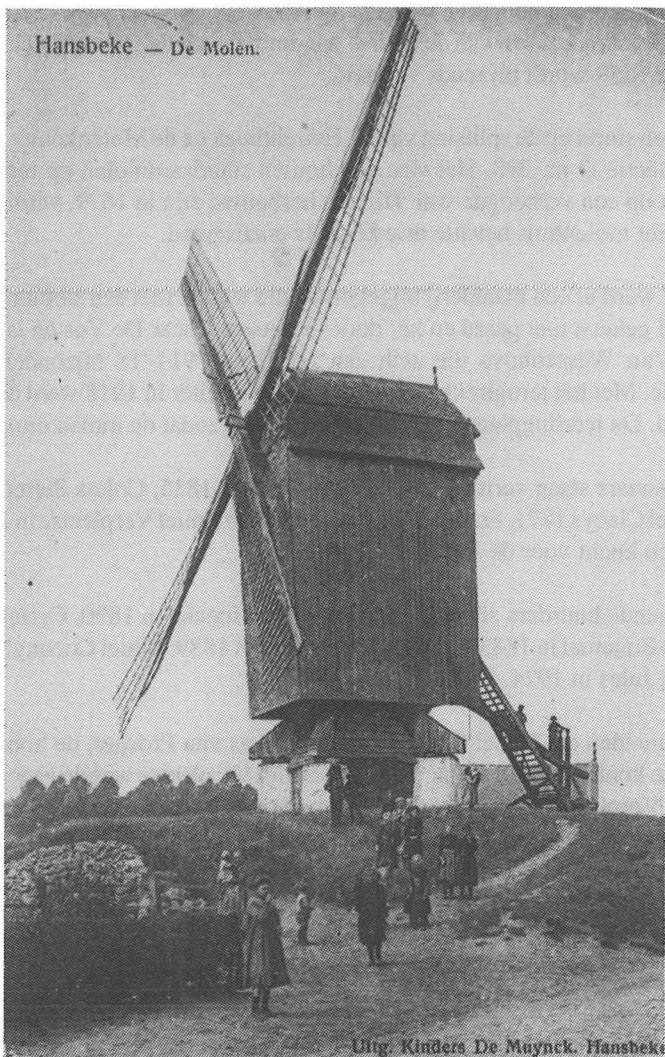
DE DORPSMOLEN TE HANSBEKE, ANNO 1904.

De “heerlijke” molen van Hansbeke wordt reeds vermeld in het denombrement, dd. 14 mei 1552, van *Antheunis de Baenst, ruddere, kerckelic man ende voocht van vrou Barbara de Waele, vrouwe van Axpoele, Hansbeke etc* betreffende een leen, dat met de heerlijkheid van Hansbeke gepaard ging en van het leenhof van Vinderhoute afhing. Vernield, hersteld of heropgebouwd bleef hij gedurende eeuwen de enige molen van het dorp, die aan de opeenvolgende heren van de heerlijkheid toebehoorde.

De korenwindmolen op de prentbriefkaart, uitgegeven door Kinders De Muynck Hansbeke in 1904, is een houten staakmolen met omgebouwde teerlingen op een molendam. Hij stond ten noorden van het dorp, aan de westkant van de toenmalige Pontweg tegenover het Lindestraatje. De kassei maakte er toen nog een bocht omheen de molenberg, die op de huidige rooilijn uitsprong. Het zadeldak van de in 1878 gebouwde Lourdeskapel, dat boven de heuvel uitsteekt, blijft een herkenbaar referentiepunt.

Het blonde meisje aan de voet van het weggetje naar de molen is Emma Beirnaert die later huwde met Emiel Breusegem, bakker te Hansbeke. Het jongetje dat ze vasthoudt is haar neefje, Leon De Muynck (°Hansbeke 02.02.1902) zoon van Adolf en Elodie Beirnaert.

A.M.

Hansbeke. De molen (1904).
(Verzameling Julien De Baets.)

DE HEIRENTHOEKMOLEN TE LANDEGEM, ANNO 1912

De Heirenthoekmolen, ook Vriends molen, Cocquyts molen en Verplaetses molen genoemd, is een van de oudste windmolens uit de streek. In teksten van 1579 en 1659 wordt hij reeds vermeld.

De molen stond op de splitsing van de Heirenthoek en de Molenkouter, gekend onder Sectie D nr. 393. Het was een houten standaardmolen op teerling en gelegen op een verhoogde wal. Hij zou herbouwd zijn in 1679, vernieuwd in 1902. Het molenhuis bevatte drie koppels maalstenen.

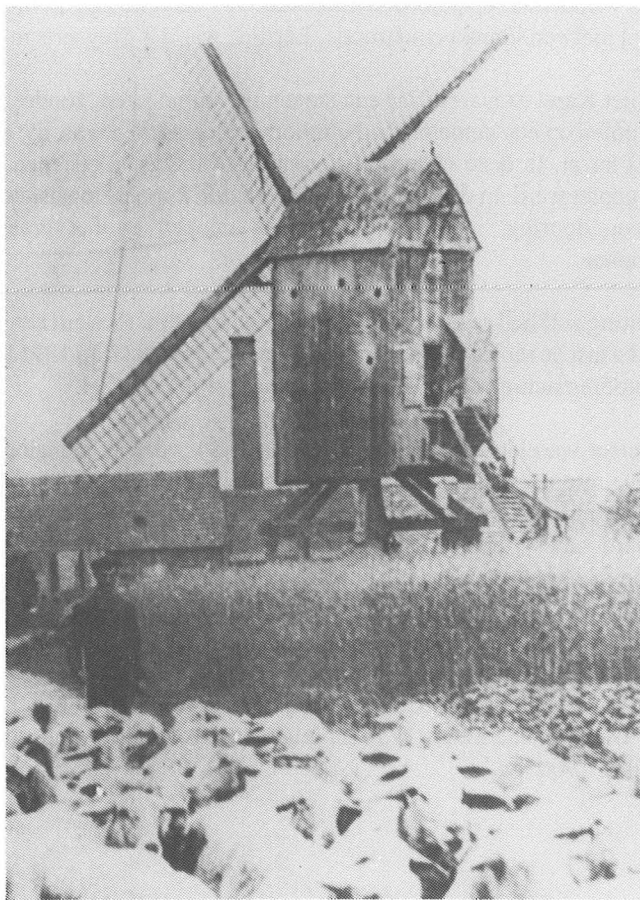
In 1907 werd er een maalderij bijgebouwd die werkte met een stoommachine. Er werd geketst met paard en kar door de ketsers Oscar De Vos en later door Adiel Van Wassenhove die zich aan het front 1914-'18 bijzonder onderscheidde. Met het terugtrekken van de Duitse bezetter in 1918 werd de molen vernield. De teerlingplaten werden doorgezaagd zodat de molen omviel.

Als eigenaars staan vermeld Joannes De Vriendt 1835, Coleta Sierens 1855, Emanuel Claeys 1871, Francies De Paepe 1881 en Emiel Verplaetse in 1900 die de molen kocht voor de som van 5.250 fr.

De volgende huurders zijn gekend, René Van Hoecke in 1890, Cyriel Claeys en zoon Emanuel in 1883, Gustaaf Vercruysse in 1889, Emiel Cocquyt in 1900 en zoon Jules in 1924.

We vermelden dat Emiel Cocquyt de vader was van Prosper, de hoofdpiloot van onze koningen bij Sabena. Eigenaar Emiel Verplaetse was de vader van dr. Juliaan Verplaetse, die te Landegem een passende hulde kreeg in 1990.

A.J.

Fragment van een prentkaart uitgegeven door
Van de Castele-Meiresonne Landegem in 1912.
Bemerkt naast de molen de schouw voor rookafvoer van de
stoommachine waarmee bij windstilte gemalen werd
in de maalterij.
(Fotoarchief Rietgaverstede, Nevele).

STEYAERTS MOLEN TE MERENDREE, ANNO 1912

Langs de Veldestraat op perceel Sectie A nr. 937 staat nu nog de molenromp, ombouwd met een houten constructie. Eertijds was dat Steyaerts molen.

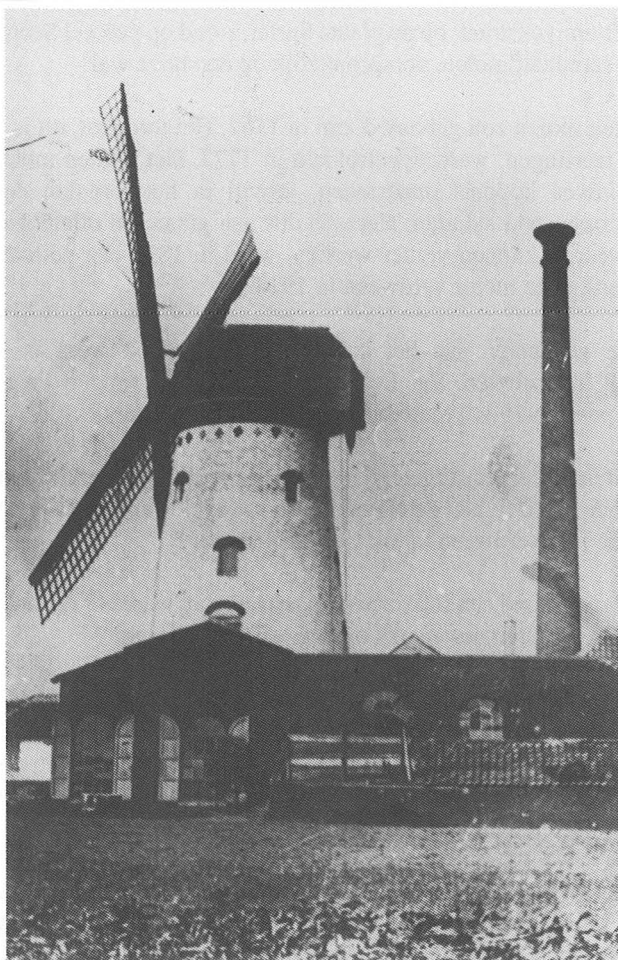
In 1843 liet Karel Steyaert daar een stenen molen bouwen, zonder gaanderij daar de molen op een gemetselde onderbouw opgetrokken was, die een ruime inrijpoort bezat. In deze onderbouw stonden twee paar pletstenen waarmee lijnzaad geplet werd. In de molen zelf stonden drie koppels maalstenen. Na de eerste wereldoorlog, in 1919, werden de wieken en het draaiend dak weggenomen.

De inrichting zelf had reeds een stoommachine in 1868. Er werd een magazijn gebouwd naast de molen in 1871 dat vergroot werd in 1887. In 1891 kwam een grotere stoommachine die nog eens verzwaard werd in 1904.

Na de eerste wereldoorlog en vooral sinds 1924 werd er gemalen met een elektrische motor. Sinds 1960 lag elke activiteit stil. De molensite kreeg een andere bestemming. Er werd rond de molen een werkplaats opgericht. In april 1991 werd alles te koop gesteld. Op de verkoopaffiche leest men "Nijverheidseigendom, werkplaatsen, magazijnen en een oude deels gerestaureerde molen met woongelegenheid en burelen samen 2.499 m²".

Zolang de molen en maalderij werkten bleef hij eigendom van de familie Steyaert. Eigenaars waren Karel Steyaert in 1843, in 1894 Karel en Frans Steyaert-De Wispelaere en in 1930 Emiel Steyaert tot aan het stopzetten van de maalderij in 1960.

A.J.

Steyaerts molen in 1912.
Bemerk de hoge schouw met gekapiteelde kop, dienende als
rookafvoer voor de stoommachine.
(Fotoarchief Rietgaverstede, Nevele).

SPRIETMOLEN TE NEVELE, ANNO 1921.

Langs de Biebuyckstraat, op de plaats Spriet, stond op perceel Sectie F nr. 46 de houten standaardmolen, oorspronkelijk op een hoge wal.

Deze houten molen zou gebouwd zijn in 1762. Het torenkot, dit is de ruimte tussen de teerlingen, werd opgetrokken in 1772. Het houten molenlichaam herbergde twee koppels maalstenen, terwijl in het torenkot een koppel pletstenen opgesteld stonden. Het was dus een graan- en oliemolen. Om bij windstil weer te kunnen verder werken, werd in 1893 een petroleummotor geïnstalleerd, deze motor verdween in 1914.

Tijdens de gevechten aan het kanaal van Schipdonk werd in 1918 een molenwiek afgeschoten. De Belgische soldaten gebruikten de molen als observatiepost. In 1924 kreeg de windreus ijzeren roeden.

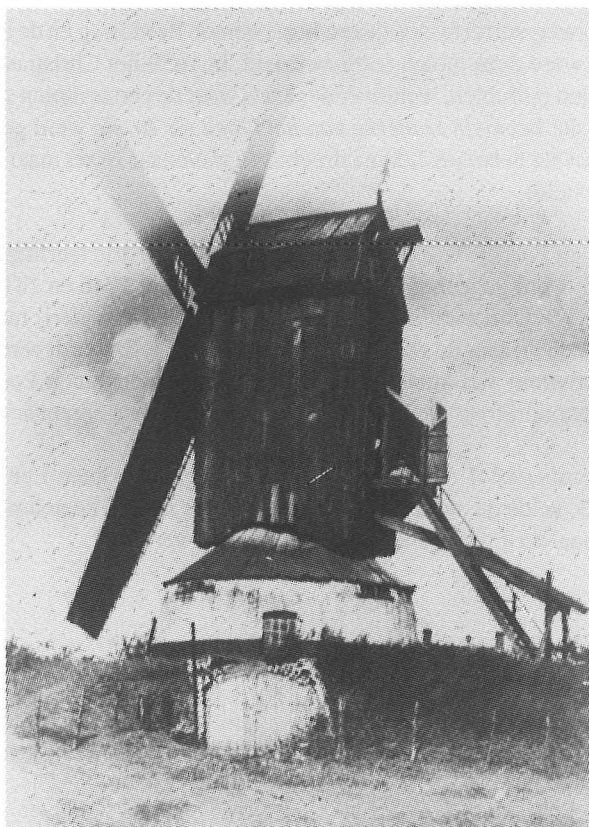
Alle activiteiten werden stilgelegd in 1936; de molen werd verkocht als afbraak in 1937 voor 2.800 fr. aan de Nevelse schroothandelaar Fredericq De Coster. In hetzelfde jaar verdween hij uit het streekbeeld.

Op de molen bestond een folkloristisch gebruik dat, wanneer de mulder nieuw graan maalde, hij een groene tak op een der wiken stak.

Als eigenaars zijn gekend: Sandelyn Cornelis 1762, Wed. Cornelis 1772, Joos Cornelis 1809, Jan Baptiste De Meyer 1835, Pieter Minnens 1853, Louis Minnens 1867, Lodewijk Minnens 1888, René Minnens 1906 en in 1936 Martha Van Nevel die de molen kocht volgens akte verleden voor notaris Van der Sloten te Gent.

De huurders of mulders waren Charles Van Compostelle in 1800, August De Weirdt in 1844, Baziel De Smet in 1861, August De Weirdt opnieuw in 1870, Alouis Joseph De Weirdt in 1912, Theofiel De Smet in 1912, August De Pree in 1914, Gustaaf Daneels in 1918 en Jules Van Nevel van 1921 tot 1936.

A.J.

Sprietmolen (1929) op hoge wal met torenkot.
Bemerkt de kleine ingang op de wal en de dubbele poort
in de molenberg die tot de pletstenen toegang gaf.
(Fotoarchief Rietgaverstede Nevele)

DE MOLEN VAN POESELE

In het jaar 1574 richtte Jacob Van Renterghem een windmolen op te Poesele op ongeveer 100 m van de huidige Bredeweg, langs het straatje dat de verbindingsweg vormt tussen de reeds genoemde Bredeweg en de Poekestraat. Vóór 1587 werd deze molen reeds vernield. In 1639 liet Christiaen Braet een nieuwe molen oprichten, rechtover de plaats waar de eerste molen stond, op het stuk grond dat het *klein kouterke van het Goed ter Briele* werd genoemd. De heer van Nevele betwistte het maalrecht van molenaar Braet maar werd in het ongelijk gesteld.

De molen van Poesele was een houten staakmolen op drie teerlingen bovenop een wal. Hij werd geheel of gedeeltelijk herbouwd in 1746 en 1810. Tot vóór de Tweede Wereldoorlog stond naast de molen een maalterij met een hoge schoorsteen die tijdens de vorige eeuw was opgericht. Er wordt verteld dat men in de jaren twintig niet minder dan 22 molens kon zien vanop Poeselemolen, in de volksmond Smets-molen genoemd naar de laatste eigenaars.

Op 25 november 1941 maalde de molen voor de laatste keer. Een onweer, op 23 juli 1963, velde de molen definitief. Hij kwam neer in de gebouwen van de vroegere maalterij die eveneens geheel werden verwoest.

A.B.

De molen van Poesele ± 1960.
(Foto Jeroom Van Watermeulen, Poesele)

DE DORPSMOLEN TE VINKT, ANNO 1920.

De dorpsmolen, ook Dhaenens molen genoemd, stond te Vinkt op perceel Sectie A nr. 615.

Vinkt had reeds een molen die gekend was in 1561, nogmaals vernoemd in 1650 en in 1702.

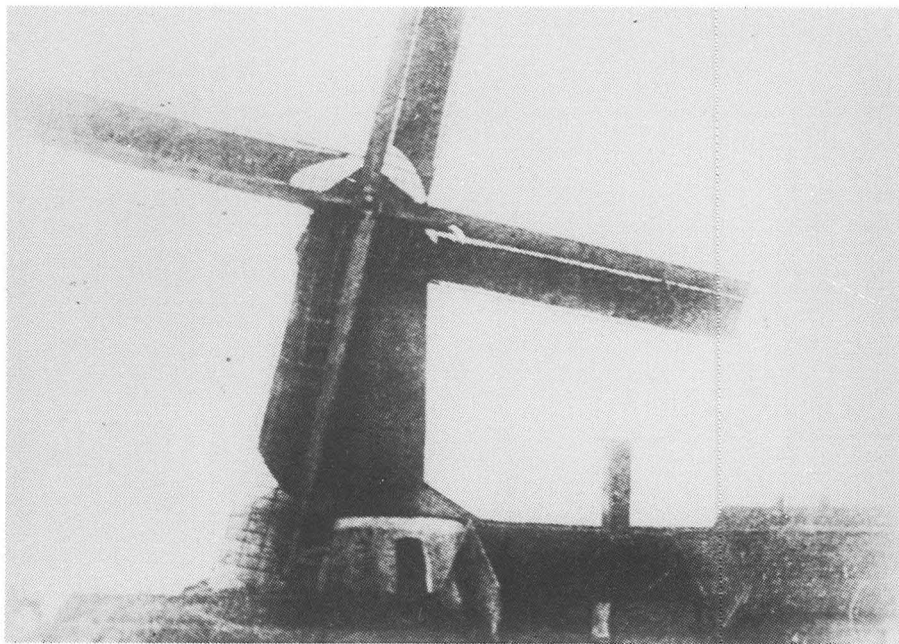
De laatste houten standaardmolen zou gebouwd zijn in 1785. Hij stond op teerlingen op een hoge wal. In 1828 werd het torenkot gebouwd, zo werd de ruimte tussen de teerlingen gesloten. In deze ruimte werd een koppel pletstenen opgesteld zodat de molen een dubbele functie had, namelijk graan- en oliemolen.

Op het eind der vorige eeuw, in 1886, werd een maalderij bijgebouwd waarin een stoommachine werkte om bij windstilte te kunnen verder werken. Na 1918 werd de stoommachine ontmanteld terwijl de molen verder werkte als graanmolen tot 1930. Toen was hij in minder goede staat en bouwvallig. Hij verdween uit het dorpsbeeld van Vinkt in 1931.

Als enige eigenaars zijn gekend Hubert Van den Berghe in 1830, Charles Van den Berghe in 1849, Charles Pypaert in 1855, Daniël Pypaert in 1869, Bernard Van den Berghe in 1878, Van den Berghe-De Smet in 1894, Dhaenens-De Smet in 1913 die de molen aankochten voor 8.000 fr.

Gedeeltelijk vernield in 1914 en in 1918, werd de molen hersteld voor 20.000 fr. De stoommachine werd in 1921 gesloopt, de bouwvallige molen werd in 1931 afgebroken.

A.J.

Dhaenens molen in 1920. Houten standaardmolen met torenkot op hoge wal. Bemerkt ook de gebouwen van de maalderij en de vierkante schouw voor rookafvoer van de stoommachine. Toen deze foto werd gemaakt was de stoommachine reeds ontmanteld. (Fotoarchief Rietgaverstede Nevele)

Voorzitter

Jan LUYSSAERT
Veldestraat 26
9850 MERENDREE

Ondervoorzitter

Arnold STROBBE
Lokouter 12
9880 LOTENHULLE

Secretaris en bibliothecaris

Lieven DE RUYCK
Heitestraat 45
9850 LANDEGEM

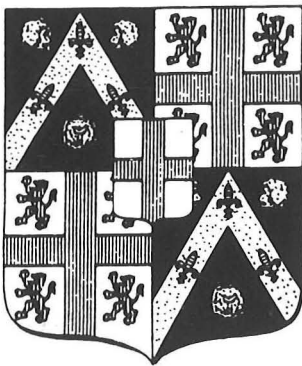
Penningmeester

André BOLLAERT
Beentjesstraat 24
9850 POESELE

Bestuursleden

Irène BUYSSE, Knokstraat 12, 9880 Poeke
Yvonne DE VOS, Kalkhofstraat 7, 9800 Deinze
Daniël D'HOOGHE, Langemunt 58, 9850 Nevele
Dirk HEYNSSENS, Bovenstraat 12, 9850 Landegem
Antoine JANSSENS, A.C. Van der Cruyssenstraat 60, 9850 Nevele
Albert MARTENS, Spinnmolenplein 263, 9000 Gent
Marcel MICHIELS, Langemunt 104, 9850 Vosselare
Guido SCHAECK, Vosselarestaat 16, 9850 Landegem
Jozef VAN DE CASTEELE, Rodenbachstr. 74, 9040 St.-Amandsberg
Eddy VERSTRAETE, Doornbosstraat 1, 9850 Hansbeke

HEEMKUNDIGE KRING

"HET LAND VAN NEVELE"